

HÁZTARTÁSI ÉS KONYHASZEREK, FŐRAKTÁR PESTEN,

Forstinger Albert M.-nél, Dorottya-utca Wurmház.

Ugyanott Alpaca-ezüst raktár.

DOBLER JÓZSEF A.

váci-utca 5. sz. a., a „naphoz“

czimzett rövidárúk- és szalag-kereskedésében minden a dívat körébe vágó megrendelések postai utánvétel mellett elfogadtanak.

Ugyanott kaphatók nemzeti zászlók nagyobb készletben, s megrendelésre és utánvétel mellett különféle nagyságban készítettnek következő árakban:

Table listing items and prices: 1 rőf hosszúságú a rúddal együtt 2 ft. 80 kr., 2 " " " " 3 ft. 80 kr., 3 " " " " 5 ft. 25 kr., 4 " " " " 6 ft. 75 kr., 5 " " " " 8 ft. 50 kr., 6 " " " " 10 ft. 50 kr., 7 " " " " 13 ft. — kr., 8 " " " " 15 ft. — kr., 10 " " " " 20 ft. — kr.

STEIN JANOSNAL Kolozsvártt

megjelent, s általa minden könyvkereskedésben kapható, nevezetesen Grill Károly (ezelőtt Geibel A.) könyvkereskedésében Pesten, Kristóffy 4. szám. Haller K. az általános polgári törvénykönyv, mint ez jelenleg Erdélyben érvényes: minden a legújabb időig megjelent és még hatályban levő utólagos rendelkezések felvilágosító és utasító jegyzetekkel ellátva. Ára 7 ft. 20 kr. Brassai Sámuel. Inglen tanító francia nyelvemlék. A francia nyelvet színtelen könnyen, mint alaposan megtanulni kívánó magyar ifjaknak ajánlja B. S. I. rész. Az alap- és bővített egyszerű mondat. Ára 1 ft. 60 kr. Mihályi K. Számaztató-philosophia tanfolyama. Tanuló növendékeknek közkönyvi, tanulmányi cselekedési tárgyul, minden művelt magyar embernek érthető olvasmányul. I. kötet. Ára 1 ft. 40 kr. Mihályi K. Ekleziás rajzok az emberi természetből. Egy sor egyházi beszéd. I. kötet. Ára 1 ft. 80 kr. Péterfi S. Temetési szent beszédek, melyeket különféle alkalommal írt és mondott. Ára 1 ft. 6 kr. Péterfi S. Egyházi szent beszédek, melyeket különféle alkalommal írt és mondott. II. kötet. Ára 1 ft. 6 kr. Péterfi S. Könyv- és papírgyártás szent beszédek. 3. kötet. 1-3. kötet. Január első napjától május első vasárnapjáig. Második javított és bővített kiadás. Ára 1 ft. 20 kr. — 2. kötet: Május első vasárnapjától szeptember első vasárnapjáig. Ára 1 ft. 20 kr. — 3. kötet: Szeptember első vasárnapjától december első vasárnapjáig. Ára 1 ft. 20 kr. Szabó J. Erdélyi kátholikus hitvesek, vagyis egyházi beszédek gyűjteménye. Szerkesztési és kiadási Weizely K. Ára 2 ft. 20 kr. Láme F. Hajdankor történeti növények ifjaknak. Franciaából fordította Szilágyi S. 2 kötet. Ára 70 kr. Mühlbach L. Tartaroff hercegnő vagy a császárné leánya. Fordította B. ... 2 kötet. Ára 2 ft. Oettinger. Szerelmi pikantériák a francia udvari életből. Közli Balázs F. Ára 1 ft. 20 kr. Guspar J. és Kovacs A. Népiszkolai olvasókönyv. 2 kötet. 1-3. kötet: Az alsóbb osztályok számára. Ára 30 kr. — 2-ik kötet: A felsőbb osztályok számára. Ára 30 kr. 1830 (1-3)

Lakások bérbenadása és fölvétele.

Azon t. ez háztulajdonosok s lakók, kik kisebb vagy nagyobb szállásokat a jövő országgyűlés alkalmával kiadni szándékoznak, tisztelettel felkérnek azokat, melyek az „Orsz. eng. ügynökségnél“ (Pest, nagy hid-utca 6. sz., a „fehér hajó“-hoz czimzett házban) előjegyeztetni: szintugy fölkérnek a Pesten szállást kereső t. ez vidékiek ebblől megbízásukat a fent nevezett intézetnek beküldeni. 1825 (2-4) Ezen intézet kisebb s nagyobb szállások egész beutórozását is elvállalja.

HARRER ÉS SCHMOLLINGER Pesten,

a váci-utczában, (nemzeti szálloda), ajánlják hölgyek számára éppen most érkezett kész zekék és köpenyek nagyszerű raktáruk gyapotkelméből, selyem- és bársonyból. Nagy raktárt tartanak továbbá angol és berlini Long-Shawl és vált-kendőkből, valamint beszövítt francia és bécsi Long-Shawl-okból. 1829 (1-0) Mindezen tárgyak igen olcsóért adatnak el.

A hamburgi kereskedelmi akademia

lehető legjobb alkalmat nyújt a nevelő-intézetében levő, egy vidéki és hazai növendékeknek a divatozó nyelvek gyors és alapos megtanulására, valamint különösen a kereskedelmi hivatásra ajánlott ifjuságnak, magukat a későbbi kereskedői életre elméletileg és gyakorlatilag kellően előkészíteni. Miután azon előkészület, melyet a gimnasiunok, real- és polgári iskolák biztosítanak, valamint a felsőbb gyakorlati tanítás, azokra nézve, kik magukat jövőbeli üzletembernek korszerűleg kiképzni akarják, nem több mint kielégítő; de egy kereskedelmi akademia meglátogatása mindenesetre a legcélszerűs. Hamburg mint világpiac minden oldalról kereskedelmi forgalmával, a kereskedelmi kiképzésre oly rendkívül eszközöket és előnyöket nyújt, melyek az intézetnek legkedvezőbb eredmények elérését biztosítják, ugyisint növendékeknek jövőbeli pályájuk utatörését megkönnyítik. Az intézet, mely mindjárt 3 fő- és 2 előkészületi osztályra oszlatik fel, a legeszegebb és legszebb tájékon fekszik a városon kívül néhány percznyi távolságra, és a hatóság külön felügyelete alatt áll. Az oktatás az igazgató által, a legtekintélyesebb tanítástal egyetülve, leghatékonyabb tudományossággal kitűnő gyakorlati irányban adatik elő és magában foglalja az egész mai kereskedelmi tudományt; ideértve a vidéki levelezést, mennyiség-tant és természet-tudományt, nemzeti nyelvi tanítást a felsőbb osztályokban, német, angol, francia és spanyol, mint társalgási nyelvet. Latinul, olaszul, oroszul, dánul és svédül, ugyisint zene, ének, tánc, torna vivás és uzsás a szülők kívánsága szerint. Különös ügyelmet érdemel, hogy a fentebbi intézet nem egyedül elméletileg tanít, hanem egyszeresen a tanítás által szerzett ismeret egy, különösen e célra az intézettel egyesült üzletben gyakorolható is. Fiatal embereknek, kik már gyakorlatilag tevékenyek voltak, a művelmény szerint mérsékeltbő díj engedték, de meg olcsó és jó lakás is ajánlatik, hogy ha előnyösnek tartják az intézetben kívüli lakni, azért a bemenet az akademia mindenkor megengedték. — Magába az intézetbe és az előkészítő osztályokba 12 évtől fogva gyermekek is felvétetnek, kiknek erkölcsi jellemtől lelkismeretesen tesz gondskodva. Bővebb értesítést nyerveheti ez intézet által kiadott áttekintésből, mely e lapok kiadó-hivatalában is megkapható, és bővebb felvilágosítással is mindenkor örömezt szolgál. 1813 (4-4) Schröder L. igazgató.

Minden tan- és segédkönyvek,

egyetem, gimnasiunok, real- kereskedelmi és elemi iskolák, valamint magán-tanodák számára. Könyvkereskedésünk által a legújra nyosabbban megszereshetők. A nevezetesebb nyilvános iskolák, valamint saját kiadásunk könyv-jegyzékkel kívánatra ingyen kaphatók. Lauffer testvérek könyvkereskedése Pesten. 1294 (3-3) váci-utca 9-ik szám alatt.

Pest, oktober 8-án 1865.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg, 1865. november 1-től kezdve: Egy, négyszor hasábozott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba; háromszor vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítottatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurthban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppellik Alajos, — és Pesten: a kertész-gazdasági ügynökség is. József-tér, 14 sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Báró Saguna András metropolita.

Maholnap megnyílnak az erdélyi országgyűlés termei s a testvér haza külön nemzetiségű népeinek képviselői össze fognak gyűlni Kolozsvár os falai között, hogy az anyaország iránti viszonyukat megalapítsák s jövő sorsuk felől szabadon és hiven intézkedjenek. A határozat, mely e gyűlésből ki fog eredni, döntő erővel fog birni a késő jövődre s Európá népei előtt bizonságul fog szolgálni a Királyhágóntuli nemzetek politikai érettségéről s a szellemi képesség azon fokáról, mely a mult példáin okulva, az élet nehéz iskolájának tanait hasznára fordítva, nem a szenvedélyek fékezhetlen árja által sodortatja magát, hanem különösen ott, hol a legfontosb életkérdések forognak szőnyegen — az ész higgadt szavának, a testvéri vonalom és egyetértés nemesebb érzelmeinek mutatja be hódolatát. A világ szemei most kérdőleg és várakozásteljesen Erdélyre lesznek fordulva s ha volt idő, melyben méltán neveztek Erdélyt a magyar alkotmány és szabadság védbástyájának: ugy igaz az is, hogy Erdély legközelebbi politikai magatartásától fog függni a Szent István koronája alatt élő népek boldogsága s közvetve a birodalom hatalma és felvirágzása. — Nem a mi feladatunk, e tárgy fontosságát bővebben indokolni; a mi célunk nem egyéb, mint azon férfakkal, kik Erdély közelebbi történetében vezéri szerepre hivatva, közelebből megismerkedni s szinkülönbség nélkül minden jó igyekezetet, minden valódi tehetséget, mely ott fölmerül, érdeme szerint méltányolni.

BÁRÓ SAGUNA ANDRÁS.

Báró Saguna András érsek, a magyar és erdélyországi görög-keleti egyház metropolitája — kinek nevével az utolsó évtizedben oly gyakran találkozott a hirlapok olvasói —

magyarországi születésű s 1809. január 1-én maczedo-román eredetű szüléktől született Miskolczon, hol atyja közbecsülésben állott kereskedő volt. Ezt még gyermekkorában elvesztvén, anyja kénytelen volt átköltözni fiával Pestre, hol testvére, egy gazdag és tekintélyes kereskedő, lakott. A pesti iskolákban végezte be gimnaziális tanulmányait s nagy szorgalommal kezdé meg a jogi tanfolyamot is, de ettől csakhamar, egész életére elhatározólag, elfordult, a midőn az akkori verseczi görög-keleti püspök, Manilovits, ki a fiatal Saguna deli külsejét s ajánlatos magaviseletét igen megkedvelé, ezt arra szólította fel, hogy az egyház szolgálataiba lépjen. Nem csokaly küzdelem közben lépett a reményteljes ifju e tisztes, de lemondásteljes pályára, de csakhamar elismerésre talált itt is erélye és szellemi tehetsége. Mert alig végezte be Verseczen theologiai tanulmányait, midőn püspöki barátja és pártfogója már ugyanazon seminarium egyik tanárává nevezte ki, melynek éppen azelőtt még növendéke volt. Nem sokára — tudva nem levő okokból — a Szerémségben levő hopovai zárdába barátának öltözött be s a tonsura alkalmával Anasztáz eredeti keresztneve helyett András nevet nyert. Élénk szelleme azonban a kolostor rideg falai között nem talála meg a várt megnyugvást, s neve működésének előbbi helyein sem mehetett feladásbe. — Stratimirovits érsek a karlovtzi érseki seminariumba hívta meg tanárnak, s egyuttal titkáruul nevezé ki. Kévs idő mulva az ujvidéki püspöki megyében lé-

tező kovili zárda apátjává lett s alig egy év után (1846. június 27-én) a nevezett érsek ajánlatára a megüresedett erdélyi görögkeleti püspökség fő-vikáriusává nevezte ki a kormány. Midőn pedig 1847. decz. 2-án az erdélyi gör.-kel. egyetemes zsinat püspök-választásra Tordán egybegyűlt, akkor már annyira megnyeré a püspökség híveinek bizalmát, hogy őt választák meg püspöknek, s e választást a kormány meg is erősíté. A nemskára bekövetkezett mozgalmas időkben — melyek emlékeire e perczen örömet vetjük a feledés fátyolát — midőn a párt-szenvedély s a belső visszavonás hullámai szédtő magasságra emelkedtek, Saguna András akkori püspöknek is igen kiváló szerep jutott, melynek kellő megítélését a későbbi idők történetíróira vagyunk kénytelenek bízni.

A viharos idők lecsillapulta után teljes mértékben birta az egymást követő kormányok bizalmát s az erdélyi ügyeket illető fontosabb kérdésekben gyakran vették igénybe tanácsait, s 1849 óta több ízben fordult meg román küldöttségek élén és magánosan a bécsi magasabb körökben. Nemsokára több legfelsőbb kitüntetés tárgya lett s a titkostanácsi cím mellé bárói rangot is nyert.

Mindezen működésénél azonban nagyobb érdeme Saguna érseknek az egyházi és iskolai ügyek kitaró ápolásában s emelésében keresendő. Őszinte elismerést érdemlő, fáradhatlan buzgalmat tanúsított a gondjaira bízott, még sok tekintetben elnagyolt román nép művelődési és szellemi érdekeinek emelése körül. Az ő fáradozásainak gyümölcsei: a számos új román népiskola alapítása, a püspöki seminarium tágitása s újjáalakítása s tehetséges román ifjak gyámoltatása, kiket saját költségén küldött külföldi egyetemre. Az 1860- és 1864-ben összehívott papi zsinatok készséggel folytatták az ő vezérlete alatt a megkezdett munkát s az utóbbi alkalommal dolgozták ki egy új egyházi szervezet tervezetét is.

A politikai téren való újabb szereplései közé tartozik az 1863-diki erdélyi tartománygyűlésen s a bécsi reichsrathban történt, rövid ideig tartott föllépése, hol, állásához mérve, férfias mérsékletnek s higgadt-ságnak adta tanujleit. Fogadja ezen idő alatt is egyik régi kedvenc terve valószínűsítésére volt irányozva, s ez a románok különválása a szerb egyháztól s egy még addig Magyar- és Erdélyországban nem létezett, külön román metropolitáság megalapítása volt. E mű, mely emléket a románok között a későbbi időkben is meg fogja őrizni, évekig tartó küzdelem után, a fejedelem beleegyezése folytán, végre sikerült. Egy 1864. decz. 24-én kelt legfelsőbb rendelet alapján a román metropolitáság felállítására el őn határozva, olyformán, hogy az a szerb metropolitáságnak megfelelőleg, Magyar- és Erdélyország összes görögkeleti román lakosaira kiterjedjen. Együttal b Saguna András, ki addig csak püspöki címet viselt, érsekké és metropolitává neveztetett ki.

Saguna András férfiasan szép, jól megteremtett alak s dús ősz szakála, mely arcát köríti, még inkább emeli érdekes egyéniségének patriárkai jellegét. Adja az ég, hogy reményeink, melyeket az erdélyi románok e nepszerű vezérének politikai belátása és hazafisága iránt táplálunk, egész mértékben teljesedjenek.

Öszinte szó.

Fenttartottuk, megvédtük a hazát
Vérrel, vagyonnal, ezred éven át,
Zászlónkhoz hík valánk:
Jötték derült, jötték sötét napok,
Sziúnak, szivünk, elvünk nem változott,
Magyarok maradánk.

A népvándorlás szörnyű folyamát
Megállítani, mi lettünk sziklagát,
Felfogva vést, vihart;
Nem volna itt egyetlen nép se' most,
Ha nem vivjük a nehéz harcokat,
Ha nincs kezünkbe kard.

Török, tatár, csak minket üldözött,
Mi álltunk meg a vérmézők között,
Más nyugton lehetett;
S hogy égjenek a hit oltarai,
Nekünk kellett vérünket ontani,
Fajunk hullott, veszett.

Szent ez a föld, vértanuk földje ez,
Minden göröngy egy-egy diósót fedez,
Rab nép itt nem tenyész.
Közünkben a szabadság zászlaja
Ki félre szit, az a hon koros fia,
Az elpusztul, kivész.

Nem bántjuk egy népnek se tüzhelyét,
Folyhat ajkáról bármint beszéd,
Nincs köztünk mostoha;
De hogy eladják a magyar hazát,
S a szent földből üssenek rabtanýt,
Azt nem türjük soha. Medgyes Lajos.

A Thurzó nádorok kora (1609—1626).

(Történeti kor.)

(Folytatás.)

A nádor, kit mind a két nyugtalan Báthory különböző uton és módon igyekezett a maga részére megnyerni, ki szintén nem volt megelégedve az említett pont tartalmával, hogy a felzaklatott kedélyeket, békés hangulatra bírassa és az országot is, a nyílt lázadástól megvédhesse, minden más kérdést félretéve azon működött a királyi hadak fővezérével, gróf Forgách Zsigmonddal, hogy minél előbb, a pusztítva rohanó és folyvást nagyobb tért elfoglaló áradatnak gátot vessenek.

Ily czéloból Eperjesen szövetségbe, felhívták a megyéket a hajduk ellen fegyvert fogni, megígérvén, hogy a botrányt okozott pont, mindenestre orvosoltna fog.

A két sereg 3 nap alatt, egymással szemközt állt, de midőn Nagy András Forgáchnak erős hadállását látta volna, őt érkeztetve hirtve fel, melynek következtében, magát az itt következőkre kötelezte: 1-ször a parasztokat, kik uraságaikat oda hagyták, haza fogja küldeni; 2-or mivel a hajduk Bocskaitól kezdve sokszor pusztították az országot, és Báthoryhoz több ízben szegődtek, és viszont elpártoltak tőle: tehát ezennel megesküszik, hogy tölik magát mindenkorra vissza fogja tartani, és a király s a haza iránti hűségben állhatatosan megmarad.

Báthory Gábor erre azt izente Nagy Andrásnak: „jól megjegyezd, én is megmaradok, állhatatosan föltételemben.“

Forgách Zsigmond most — miután Radul vajda Moldovából, Báthorynak 5 év óta nem látott győnyörű seregét Brassónál tökéletesen megverte — ugyszólván sekély ellenállás után Erdélybe bevonult, és Kolozsvárt elfoglalta, mivel már ekkor Báthory, ledér életmódja miatt, minden népszerűségét elvesztette.

A had szerencséje azonban — mint szokott történni. — csakhamar megváltozott, és Forgách Zsigmond az elfoglalt helyeket egymásután veszté el; mert Báthory a török és tatár khántól segítettve, Forgáchot — nyakra före kikergette Erdélyből, ki is sok ágyuit, és élelmi szereit hátrahagyva kénytelenítettvén, zordon hegyeken és völgyeken keresztül, éhen és szomjan Lengyel- és Csehországba futva menekült.

Báthory ez alkalommal ismét magasan hordozá büszke halántékát, és eljárt szott népszerűsége újra éledni kezdett annyival is inkább, mivel nagy szerencséjére, Magyar-

országból a papi elem sugalmazása következtében az erdélyiektől szenvedélyesen gyűlölt jezsuiták tömegesen vándoroltak Erdélybe téríteni, és a nemteleneke a nemesek ellen lázítani, kiket aztán Báthory elfogatván, egymás után rendre felakasztott. Ez eljárása a fejedelemnek, még azoknak is tetszett, kik őt szívből gyűlölték.

Thurzó ide vonatkozólag, többször mondá később Forgáchnak és másoknak: minket Erdélyben nem Báthory és szövetségeseinek fegyverei vertek meg, hanem a jezsuiták tolokodása okozá a nagy kárt.

Ily helyzetében a hazai ügyek állásának, Thurzó nádor irt a budai basának, emlékeztetvén azt az 1606-ban kötött bécsi szövetségre, melyet megszegett az által, hogy Bathorynak segítséget adott, mely most a Tiszavidékét pusztítva, a földnépét égrekiáltólag zsarolja — szorgalmazva kéré tehát a basát, hogy a török segéderőt vonja vissza, mert különben ő is fogja tudni teljesíteni kötelességét.

A basa teljes tisztelettel felelt Thurzónak, mondván: Báthory a szultánnak legjobb barátja, s őt segítség nélkül nem hagyhatja; de azért a békekötés nincs megszegve, mert Erdély most nem tartozik Magyarországhoz, különben is a viszálykodást nem az ő népe, hanem a hajduk kezdték.

Együtt volt minden baj: a belső egyenetlenség, a törökök erőszakoskodása s a külföldi segédhadainak felhetetelensége. Ezt meghallva a főrendek, Prágába irtak segítséget, azt mondván: a Báthory és hívei által folytatott táborozás kegyetlensége már hozzánk is elharapózott — s határainkon túl is mehet, orvosoljuk hát míg nem késő, a mint lehet és a mint legjobb.

A cseh rendek, féltve a maguk tüzhelyét is, egy sok pécsettél ellátott hosszú levél kíséretében Buheim és Tempier lovasságát Felső-Magyarországba küldték, de ezeket Forgách 10,000 erős katonával várta, hogy Forgách velük a székely földön keresztül ne csatlakozhassék.

Báthory czélját érve, a jezsuiták armánya folytán, a vagyontalan osztálynak a vagyonosok ellen feligatott követeléseivel — melyek vérig sérték az értelmiséget — okt. 17. 1611. országgyűlést hitt össze Kolozsvárra, hol párhiveivel tanácskozva, azt állapítá meg, miszerint minden áron meg kell bosszulni Forgáchnak Erdélybe való beütését. Báthory valahányszor nagyot akart kivinni: mindannyiszor az általános gyűlölt jezsuiták cselszövényeit hozta szőnyegre. Így történt ez alkalommal is. A jezsuiták alattomoskodása ellen mennydörögve a megyéket hívá fel Forgách ellen fegyvert fogni, mint tevő Thurzó nádor Magyarországon ő ellenében.

Ehhez képest először is Nagy-Váradról Szabolcsmegyéhez intézé levelét, melyben előszámlálva a Forgách által Erdélyben elkövetett kegyetlenségeket, a sok rablást, pusztítást: felszólítja a megyét fegyvert fogni, mivel — ugymond — akarja tudni, hogy vajjon a király parancsából történt-e az, vagy pedig csak a nádor utasítása következtében? Ezennel tehát minden lélek talpra álljon, hogy egyesült erővel a retentetés pusztításnak ellene állhassunk, ezt hozván magával ön magunk haszna, és érdeke, java, boldogsága, jóléte. Ellenkező esetben — tevő hozzá, erősen fenyegetve — ha felhívásának kivétel eredménye nem lenne, más módról fog gondoskodni stb.

Szabolcsmegye, ezen körlevélre azt felelte: ember van elég, de enni való nincs; mert a nagy szárazság, s ennek következtében a hitfeletti drágaság, a kenyeres kocsarakat végkép kiűrtette, minek követke-

tében a török segéd csapatok is, magukat nem tarthatván fenn, visszavonultak, hurcolván magukkal 1500 ártatlan lelket!

A hajduk nyugtalan kapitánya Nagy András ezt megboszulandó Kálló várát, kedves birtokát Báthorinak rohanta meg, de sikertelen; mert kétszeri rohama után is visszavetett, *) boszúból a körülte levő falvakat felgyújtatta, és 40 győnyörű szép nőt magával elvivén, a törököknek drágán eladta.

A haragos hajduk ezt megtudva, tőle elpártoltak, és a nádor Thurzó György zászlója alá állottak, kinek ereje ezen csatlakozás által oly nagyra bont, hogy minden alkudozás nélkül Báthoryt következő pontok alatt fegyverszínrete kényszerítette, ugymint: 1) Báthory tekintélyes követséggel a király előtt meg fog jelenni. 2) Hajdukat a királyi határszélekről el fogja távolítani. 3) Vagy maga személyesen, vagy pedig követe által a magyar országgyűlésen meg jelen, a magyar királylyal szövetségre lépendő. 4) Mindkét részről az elvett jószágok tulajdonosaiknak visszaadotnak — és a fegyvert is mind két részről leteszik.

Ezen pontok, minél fölebb emelték Thurzó magas állását, annál inkább gyengítették a fejedelem állását a fényes porta előtt.

A nádor által segített Kálló várán Nagy András, ki katonái egy részének elhagyása által erkölcsileg megvertetett — boszuját nem tölthetve, még egyszer nagy erőltetéssel összehozta magát, és azon szándékkal, hogy Báthoryt, végkép meg fogja semmisíteni, be ment Erdélybe. E czéljának kivite-
lésében, még a jezsuiták által is segítettet, kiket épen úgy gyűlölt szívében, mint azok legnagyobb ostroma — a fejedelem.

Utöközben tréfálva mondá egy jezsuitának: Emlékezik-e a mult évből azon rettenetes ítéletre, mely szeptember havában a fejedelem kérelmetlenül fegyverei által Forgách hadseregét sujtotta, midőn úgy szólván, minden itközvet nélkül Forgách katonái magával a fővezérrel együtt, havas esőtől is veretve, az éhségtől is kizoztatva, rongyosan, mint kőszáli sasoktól megtepett birkák — mert még öltönyüket is elhanyagták — menekülve eszeveszetten futottak a moldvai havasokra, mely alkalommal a megéhezett jezsuiták, azt mondták a ló-mának: „fiat piscis, legyen hal!“ A jezsuita, csak nézett és bámult. Igen, folytató a torzonzó hajduvezér, az úgy volt; most tehát itt az idő, adjuk vissza a kölesönt, hogy azok mondhassák a lóhusnak: fiat piscis! majd midőn futás közben, felszedik azt.

Báthory azon öntudatban, hogy a nádor is veletart, kivel akarva nem akarva megbékélt, lesben állva várta Nagy András, kit nem csak visszavert, hanem úgy szólván megis semmisített. Kergetés közben bajomi várpalotájában, két makacs vezérét egy tekintélyes tüzértisztelt együtt elfogta, kik közül egyiket halálra korbácsoltatta, a másikat egy magas toronyból levetette, a tüzértisztelt pedig mozsárba téltetve lövette ki. Ezzel Nagy András csillaga végkép letűnt.

A fejedelem, kinek Nagy András még mindig szálka volt szemében, mintha balsorsa iránt részvétet akarna mutatni, titkos kémjei által, édes méz szavakkal magához hívatta ebédre, mely felett vigan poharazva, mind ketten jól mulattak. Ebéd után lóháton kimentek a határba sétálni, a fejedelem midőn látta, hogy Nagy András lova többször megbotlik, fogadásból futtatásra hívta meg, mire azt mondá Nagy András, ő most nem futtathat, mert kételesen boros, aztán

*) Bosnyák Tamás, és Forgách Miklós védték ellenében a várt. Cs. Zs.

meg egy szolgának nem is illik urával futtatni. Erre elkomorodott Báthory, és úgy döfött szabályával Nagy András, hogy az azonnal lefordult lováról. A fejedelem ezt látva, rögtön leugrott lováról és kopjával fejét szétzúzta, mondván: „most teljes szívem állhatatos feltétele.“ — Ez történt augusztus 25-ikén 1612-ben.

Ez időtől kezdve Báthory csillaga is, mely eddig sok szerencsétől szemvakítólag ragyogott, hanyatlásra készült. Először is két leghivebb emberével, Bethlen Gáborral és Géczy Andrásallal történt összeütközése. Az elsőt méltatlanul bánt; mert daczára annak, hogy Szebenből való kiszabadulását — hova a szászokkal egyetértő Radul-tól szorítottat — a nagy Bethlen-nek köszönhetette, ezt még is aljas hízolgónek tanácsából, mint árulót meg akarta öletni *) Géczy már méltatlanul viselte magát irányában; mert Konstantinápolyba küldetése alkalmával, utasítása ellenére, úgy rajzolta le Báthoryt mint kiállhatatlan kevély, és kegyetlen embert, ki a szultánt fel sem veszi, és annyit sem ad rá, mint egy papucsra; s ha Konstantinápoly fel fordúl is, de szíve, a német császárnál kalandoz stb.

Nem kellett több, mert ezennel elvetett a fejedelem balsorsának kockájára, és Géczy akarátán kívül maga helyett Bethlen Gábort emel fel nemtelen árulásával a fejedelmi méltóságra, ki is számos török haddal a temesvári táborból, hova menekült, Erdélybe kísértetett 1613-ban januarius 5-ken.

Forgách Zsigmond, ki mind ez ideig sem heverte ki a fejedelemtől vett sebeit, az események ily zavart helyzetében egyetértve a nádorral, irt a megyékhez, és a határvidékekhez, értesítvén őket, miszerint, most már újra jó rendben kezd lenni, miután úgy tudja, hogy a török port, a temesvári, egri, és a budai basáknak megparancsolta, hogy Bethlent segítsék.

Báthory ellenben Dóczy András követe által hűséget esküdve II. Mátyás királynak, tölcsesegítéssel kirt. Itt egyszersmind Thurzó nádorhoz is, miután elegendő kész hada nem volt, s mint gróf Mikó, egy akkori krónika után írja: „sollicitálja vala, hogy segítséget küldjön az ország oltalmára a török ellen. Vajha Báthory Gábornak eszébe jutott volna Aesopus mythológiája a barlangban fekvő oroszlánról, és rókaról, mely a vadaknak nyomát látá, hogy csak mind bementek, de vissza nem tértek; gondolkothattott volna méltán állapotja felől, ha kelljen-e az oroszlánhoz a barlangba menni, vagy nem?“

(Folytatás köv.)

Csokonainak egy ismeretlen költeménye.

„Ha szeretettel vagyunk poros levelekhez, sőt egy lópatkóhoz, mely a régi apák idejéből való: nem arany volna-e minden szó azon dalból, mely őseink szívének örömet szerzett?“ ily ir nagyérdemű Erdélynek népköltészetünkéről szóló értekezésében. S e néhány sort tárgyunkhoz képest következőleg alakítjuk át:

Ha szeretettel vagyunk poros levelekhez, sőt egy lópatkóhoz, mely a régi apák idejéből való: nem arany volna-e minden sor azon dalból, melyet egy kitünő költőnk irt?

*) Sok olyas hízelgő töntra vezette, ezen különben sok erdélybeli híró ifjú, gazdag fejedelemet, magasztalván előtte nagy vitéséget, elméje jeleségét, deli természetét. Báró Mikó Ferencz után azt írja Budai Esaiás: „A többek közt Imrei János, ki nagy kedvességgel volt előtte, nem átal neki nagy csapodársággal így hízelkedni.“ Ha volt, úgy mond, Nagy Sándor; az is jobb és vitésőbb nem volt Báthory Gábornál, ha volt Nagy Sándornak Párménioja: nem alább való Báthory Gábornak Imrei János“. Cs. Zs.

Nem akarom az olvasókat abban az édes reményben ringatni, hogy ezen költemény egy hervadhatlan levél költész-irodalmunk fáján. Ez csak egy kis elmefuttató — mint meglátjuk, — hatásköre e költeménynek családi. Nem is közleném, ha minden olvasó szívének örömet nem szerzenék, e költeményt, melyet a 20 éves Csokonai irt.

E vers kezemhez poros családi iratárunkból jutott, kisérve boldogult nagy atyám jegyzetével, melynek végén azonban valamely könyörtelen kéz leszakítottta; szerencse azonban, hogy értelmét ki lehet venni.

Tehát közlöm az egész megmaradt irományt, mely így hangzik:

Kedves Ur!

hogy tegnap, gyomruk jó meg tele Nem hagyjuk a habzó poharakat tele. Börszág érzett rajtunk, nem könyv-szág, nem kevély-szág

Kisértrén szomjunkat a vinum de Kardszag De a vig kortyok közt még többre ment a szám, Hogy egy kis édes izt érzett rajta a szám Az édes bor kedvet másnak is (ám) adott Mert láttam, jó kedve másnak is tündökölt Ilyen vigan állott közöttünk a Vildg Hát egyszer estvére gyül a gyertya-vildg Akkor Madarasi szánra ültem végre S ki tszúntunk nyargalva, így a Város-vegre. Hát össze it egy nagy rög a szánka-talppal S a szánka a Notér²⁾ Ur házának talpal. Előbb, mint egy lapát a Szánról fel-éjtett, Azután leéjtett, s a földön felejtett. Talán szemek fényét mind elfogta a Hó, Mert közzülok egy sem kiáltotta, hogy, hó! Én mondtam, — s a nádból felett rá az Ekhó Itt van a Legatus! hó vak emberek! hó! Elnyargalt a szánjok! tén egyik sem látta, Hogy oda közzülok, már egy madár-látta!³⁾ Hazajöttem s itam rá kardszagi Egrit Hogy ily figurásan nyertem el az egri.⁴⁾ Adieu barátim! adieu Madaras!

Legyen a borotk, mint itt szóll madaras!⁵⁾ Most pedig instálok egy kevés édséért Tegnap is legötöböt, mert lám az édes ért.⁶⁾ Ugy van! s az utamba majd ha bele fogok, Az Urnak mellette vivatózni fogok. Most pedig magamat ajánlom hűsüggele, Mig az orrom czinkét fogna a hús éggel. Mindjárt elő fog most állni a szánom, Megyek! bár elhagyni az Urakat szánom. De ha kérdik — ki volt — ki ezt írta Varró Urnak, így érte meg: egy szegény vers-varró.⁷⁾ S mikor ez írásra feljött volt — az Hava, Akkor huszonnyolca telt karácson hava. Tök vagy török étet, szir vagy valami Háj Csokonai Vitéz — néven vala — Mihály. s. k. Lé tart szolgát nem hus.

Saphó mértékére.

A Legatusnak poharába töltösn
A ki jó kedvet akar adni költösn,
Egybe jó Pap leszz, hegyi bort ha köstöl,
Minden Apostol.

(Itt következnek a jegyzetek.)

„Az 1794-ik Esztendői Karácsonba, Legátia Kardszagon lévő Csokonai, — Varró János édes atyámmal és fivá vált annyira, hogy a Templomból az Isteni tisztelet végeztével nem is az Oskolába, hanem egyenesen hozzánk jött; „Inne 2-ik napja delután is deák hosszú ruhába egyenesen hozták jött, hová akkori Madarasi Jegyző is szánkán eljövén, Csokonait rábeszélte az oda való menetre, hová el is indultak, de tsak hamar a kardszagi Notarius ur házána földülvén, a jó nagy testü atyám bundáját, mit az utra adtak neki, a sovány testü Csokonai alig bírta haza vonszolni a nagy hóba, s nálunk ütötte a János estvéjét.

1) tán
2) A kéziratt itt hibás, a mennyiben itt a franczia szó nem értebe okozza azt. Notér helyette Noté van.
3) Ha valamit p. o. kenyeret, kivisznek a szabadba, s haza hozzák vagy valakinek viszik, a kenyeret: madár látta kenyernek ezimezik.
4) nevet, egri nevet.
5) érthetlen.
6) homályos.
7) A hasonlat a görög rhapsodtól jó, mely is azt teszi, hogy varró = szerző, szerkesztő.

„Itt elő hozódván az oly akkoriban divatozó vers neme, mely ugyanazon szóra végződnek, de más értelemben vevődnek, s ez okon írta ezt.

„Annyira ő fivá vált nálunk, hogy ha túl a Dunára, vagy onnan vissza vándorolt, nálunk több napokig sőt 2. 3 hétig is mulatott s ezen Házunkhoz mutatott barátságát velem is, mint Debretzeni Deákkal folytatva, nevezetesen” . . . .

Itt vége szakad a kéziratnak; minek folytán én is bevégzem ismertetésem, azzal a megjegyzéssel, hogy most midőn a H—gy szerint a debreczeni emlékkertben felállítandó Csokonai szobor alaptövéje 2000 ftal növekedett, melylyel az egész összeg 4000 frtra rug, ez örvendetes hírt ezen megörzött, ismeretlen verse az elhunyt költőnek némi részben nagyobbítsa.

Varró Sándor.

Jelenet Singaporeból: Egy tigris megrohanja az uti mérnököt és társait.

A tigrisek Singaporeban.

Hátsó-Indiában egy kis szigeten, melyet a szárazföldről igen keskeny tengerszoros választ el, negyven évvel ezelőtt várost alapítottak az angolok, mely szerencsés fekvésénél fogva keleti Ázsia tengerparti kereskedésének már is központja lett, s e rövid idő alatt 100,000 lakost számlál. E város Singapore nevet visel, fényben, gazdagságban egyformán gyorsan emelkedik; környéke a keleti növényzet bujaságát mutatja s szép fekvése miatt gazdag kereskedők nyaralóival van körülvéve; de az egész kis szigetre roppant csapás gyanánt nehezedik azon körülmény, hogy lakosai a rendkívüli számmal ott tanyázó tigrisek pusztításainak vannak kitéve, annyira, hogy évenként több száz ember esik a tigriseknek áldozatul.

Mint a benszüllöttek állítják, az angolok oda telepédése előtt e vadállatnak a kis szigeten nyoma sem volt; tizenegy évvel Singapore alapítása után vették az első tigris észre. Egy mérnöknyire a várostól egy mérnök néhány munkással épen utkésztetéshez szükséges méréseket tett, midőn meg-

zörrent hátuk mögött a bokor, s egy perc alatt óriási ugrással hatalmas tigris rohant a munkásokra. A megrémült emberek villámgyorsan ugrottak szét, s a vérengző vad, szerencsére, embert nem sértett, csak a mérnök eszközeit döntötte föl, a mint ez képünkön látható. De nem soká nyomára jöttek, hogy a tigris honnan kerülhetett. Maláji halászok hálókat raktak ki a szigetet a szárazföldről elválasztó kis tengerszorosba, s az egyik hálóban egy hatalmas nőtény tigris találtak fogva. Átalános hír, hogy a tigrisek a csatornán keresztül uszva jönnek Singaporeba, mert a víz nem sokkal szélesebb, mint némely helyen nálunk a Duna.

A tigrisek Singapore mellett jó tanyát találnak a közeli őserdőkben, honnan ki-kirontanak a telepekre. A népesebb helyeken és országutakon csak éjjel mernek megjelenni, de a mivel föld határszélein már nappal is, s a gondatlan kínaiak közül egész kényelemmel kikerithetik zsákmányaikat. Minden nap legalább egy emberélet zsákmányul esik e vadaknak, s az ottani kínaiak mégis

hogy észre sem lehet venni. Ha a tigris ezen az uton át jő ki az erdőből, a verem tejeje leszakad, s a fogly többé meg nem szabadul. A verem alját ezeltől hegyes karókkal rakták ki, mely a fenékvadatot esés közben fölnyársalta; de mióta egy ily veremben egy hittérítő borzasztó halálát találta, azóta a karókat mellőzik s vagy meglövik vagy eleveken megfogják a verembe hullott vadat. Ha szép nagy a tigris, két-három napig éhezettetik, azután hurkokkal kihúzzák s eladják. A tigrisvermek különben karók nélkül is vészdelmesek, s az európaiak jobban félnek tőlök, mint maguktól a tigrisektől.

A fegyverrel való vadászásnak a következő módja a legkevesebb veszélyes. Tudják, hogy a tigris ha egy embert megöl, egy darabig magával cipeli, s 24 óra múlva visszatér prédájára. Ha ily halottra akadnak, érintetlenül hagyják, s a legközelebbi fa lombjai közt helyet készítenek a vadász számára, a ki azután a visszatérő vadat elejti. Egy ott mulató amerikai, ki ez alkalmatlan vadak kiirtását tűzte ki feladatául, már sokat elejtett; de

elég vigyázatlanok egyedül dolgozni az erdőséleken, hátat fordítva a helynek, a honnan halálos itéletök közeleg.

A tigris, mely a macska fajhoz tartozó állatok legrettentőbbike, lesből lassan támadja meg áldozatát s egy ugrással megrohanva, nyakán ejt sebet, melyre rögtön halál következik. Minden halottat, a ki tigris által veszté életét, nyakán találtak megsebezve.

Az ottani európaiak azt hiszik, hogy a tigris öket nem bántja, s csak a kínaiak, malájok és hinduk között keresi zsákmányait; s valóban emberemlékezet óta alig lehet hallani, hogy tigris fehér embert megtámadott volna.

Minden elejtett tigrisre 100 ft. jutalom van kifizve, melynek felét az állam, felét a kereskedők társulata fizeti. Iparokdnak is öket többféle módon pusztítani. A fegyverrel való vadászás nem igen biztos, azért kevesebb van gyakorlatban, mint a vermes ássa. A mint észreveszik a nyomot, melyen a tigris a sűrűből a szabadra kilép, azonnal 8 láb széles és 20 láb mély vermet ásnak, s gyengén befödik száraz ágakkal s lombokkal, úgy

minden pusztítás dacára a tigrisek Singaporeban nem hogy fogynának, sőt a mint mondják, még szaporodnak.

Legbiztosabb mód lesz ellenük az építkezések gyors haladása s a rengetegek kiirtása, mert minden kivágott fával egy-egy retekkelhöz vész el.

A kelet-ázsiai szigeteken, ugymint Jáva és Sumatra szigetein, kedvenc mulatsága a népnek a tigrisek harca a bivalyokkal, melyet a spanyol bikaviadalok mintájára rendeznek; de e harczokban többnyire mindig a bivaly a győztes.

Egy bambus kerítésű cirkusba zárják a bivalyt, s néha, hogy a kép annál tarkább legyen, egy-egy majmot, kutyát, vagy kecskékat is zárnak mellé. Aztán egy mellék ajtón beeresztik a tigrist, mely fogságában jól kiéhezettve dühös ugyan, de erőre csak árnyéka a vadonban levő testvéreinek. Lelőgő farkkal, hosszú körben kerülgeti először ellenségét, mely villogó szemekkel neki hegyzi szarvait. A tigris egy ugrással a bivalyra rohan, de ez hátra öklel szarvaival, s ellenségét maga mögött a fövényre dobjá. A tigris még föltápászkodik, de ereje már megtört,

s legfőkébb még néhány mérges harapást és sebet ejt a bivaly nyakán vagy czombján, míg végre, a fülhasogató zene hangjai mellett, kifáradva nyulik el s a bivaly öklelései alatt párját kiadja.

Pesly Ignác, néptanító.

A néptanítói pályán 60 évet közelismeréssel és tiszteltben töltött 83 éves ember!

Nézzétek ez arcképet, e tisztes romokat egy lefolyt küzdelemteljes hosszú életből! A Vasárnapi Újság közönsége régen hozzá van szokva, hogy az érdemek csillogását ne csak a fényes pályák kitűnő férfainál keresse, hanem a közhasznú munkások szerényebb körében is részvétél s méltánylással kísérje. Azért hiszszük, hogy e csendes életkép is méltó fogadtatásra fog találni e lapok olvasóinál.

Azon szelid aggastyán, kit mellélt rajzunk ábrázol, a magyar néptanítók egyik őse Nesztora, még a múlt század második feléből, az első francia háborúk zivataraiból tekint át a jelen napok megváltozott életébe.

Pesly Ignác 1783-ik évben Szatmármegyében, Nagy-Károlyban szegény szülőktől született. Elemi iskoláit szülővárosában végzé, — s a papi pályára levén hajlama, a gymnázialis iskolákat N.-Váradon tanulta. Itt azonban egészen magára hagyatva, 1796-ban a francia háború alkalmával mint 13 éves ifjú katonává lett, leginkább azért, hogy a hadseregnél távollevő egyik igen szeretett katonatestvérét megláthassa.

Itt mint alkalmas ifjú résztint a katonai irodákban, részint a csatamezőkön nyert alkalmazást. Jelen volt Olaszországban több vár kemény ostromainál; résztvett a mantuai, villafrancai, veronai ütközetekben. Itt s már előbb Turinban, óhajítása szerint találkoztott is szeretett testvérével, s később ennek köszönhető, hogy a franciaiak foglyul nem ejtették, mert csak bátyja ügyességének sikerült, hogy a csata után az általa vezényelt néhány katonával együtt a paduai uton megmenekülhetett.

A kötött békeség után testvérével harmadszor találkozott Laibachban. Haza jövele után Pestre érkezvén, az „Újépület” nevű kaszárnyában 6 hétig időzött, honét végkép elbocsátván, 1800-ban még élő szüleihez szerencsésen visszaérkezett.

Itthon a kiszolgált fiatal katonai életfáradt a kántor-tanítóságot választá, s szorgalmas fáradozásai után jeles képezdei bizonyítványt nyal ellátva, 1802-ben Erdmindszenten mint kántor-tanító alkalmaztatott, hol házasságra is lépett. 1806-ban Szaniszlóra, 1809-ben Király-Darócra hivatott meg r. kath. kántor-tanítónak.

Itt élte életének legnagyobb részét egész mai napig köztiszteltben. 1848-ban második házasságra lépett. Gyermekei nem levén, számos fi- és leányrót nevelt, s gyakran nehéz nélkülözések között is cselőhöz vezette őket.

Tanítói pályáján szerzett érdemei néhai Smidt Szőrény iskolai tanácsos által felsőbb helyre juttatván, 1857-dik évben ezüst koronás érdemkereszttel díszített fel.

1862-dik évben pedig a 60 évet betöltött derék tanítót a n.-váradai püspök ő exolja nyugalomba helyezte, s az utóbbi atyai kegyességénél fogva saját házi pénztárából évi 160 ft. nyugdíjban részesíti.

Elég legyen itt a tisztes aggastyánról annyit megjegyezni, hogy mindenkor vallásos, erkölcsös életet élt. Az egész vidéken, melyben lakott, ő volt egyike a leghiresebb énekeseknek, s késő korig megtartott szép éneketektségénél fogva nemcsak több alkalmi egyházi ünnepekre gyakran meghi-

vatott, hanem igen nagy volt azoknak száma, kik végrendeletileg kívánták bucsuzatójukat ő általa énekeltetni.

A nyugdíjas aggastyán még most is vidám tud lenni a társaságban; folytonosan olvas, és bámulatos hű chronologiai ismerettel bír a histo-

Pesly Ignác, néptanító.

riai eseményekről, melyeket a legkisebb részletkéig elbeszél, és hol szóvita támad, kivált a hazai eseményekről, ő a hiteles kutfő.

Erdemeül legyen felhozva még az is, hogy 53 évi működése alatt a király-daróczi vegyes magyar és sváb ajku kath. hívek czélszerűbb okta-

Hunyad vármegyében talált római régiség. (Mithra emlék.)

tása tekintetéből, a plébánosokkal karöltve, az iskolában a magyar nyelv tanításában fáradozván: most már a sváb ember is a magyar nyelvet tisztán beszéli, s itt mind az egyházi, mind az iskolai nyelv a magyar. — Végül mint ritkaságot felemlítjük még, hogy mint képünk is mutatja,

haját még most is a múlt századbeli szokás szerint, tekerebbe fonva viseli.

Kívánjuk neki szívünkkel, hogy hátralevő napjai vidámak és meglegedettek legyenek.

M. J.

Hunyad vármegyében talált római régiség.

(Mithra-emlék. — Az Erdélyi múzeum birtokában).

Az arad-alvinczi vasutvonal építése érdekében Hunyad vármegyében megkezdett ásások, ha nem is tudtak rokonszenvet ébreszteni ama vasut iránt, a melynek kivételét nagyon kevés ember óhajította, érdeket mégis keltek a régiségbuvároknak, a mennyiben egy része ez ásásoknak oly helyen történt, a hol, a már eddig napvilágra került régi emlékekből itélve, hajdan egy nagy kiterjedésű római telepnek kellett léteznie; értem azt a részét a Maros völgyének, a mely Déván alól Maros-Németi, Herepa, Veczel és Vulcses között tágas síkságban elterülvén, hajdanában minden hihetőséggel a „Pons Augusti” nevű római colonia helye volt.

Mit és mennyit találtak a múlt év óta ezen a helyeken, azt bajos megmondani, mert nagy részét a leleteknek egyes buvárok, régiségkereskedők megbízottjai és muzeumok ügynökei alkottanban összevásárolták a dolgozó napzámásoktól és Isten tudja, hová vitték. Alig sikerült egy néhány darabot az erdélyi muzeum számára megmenteni, a melyek közt kétségen kívül a legérdekesebb egy kettő tört Mithra-emlék, hunyadmegyei fehér márványból, a melynek kiassott egyi felét gróf Gyulai Lajos ur megvette, és az erdélyi muzeumnak ajándékozta.

E töredék, a melynek egy fénykép után készített rajzát itt bemutatom az olvasónak, 3 láb 2 hüvelyk magas, 2 láb 9 hüv. széles és 4 hüv. vastag. A művészet már meglehetősen hanyatlott állapotáról tanuskodó faragásban előtűnteti a gazdagabb ábrázolású Mithra-emlékek egyikének baloldali, vagyis, a mint szokás mondani, „keleti részét.”

A „Harmas Mithra” — Mithrasz szobrászat — három országot ábrázoló emléktábla három részre van osztva az istenség három birodalma szerint; a felső osztály a mennyország, a közbelső legnagyobb a földi ország, az alsó az alvilági birodalmat tünteti elő. Mint minden Mithra-emléken, úgy ezen is, a főjelenet, azon engesztelő áldozat, a melyet Mithra bemutat Ormuzdnak a védelme alá adott emberiségért, leölvén az eredeti ősbikát, az élet és az éltető erő jelképét és képviselőjét, a melynek holttestéből előállott az ember, a melynek vére megtermékenyítette a földet, hogy előhossa a növények és állatok különböző fajait. Hiában lei Ahriman egy óriás kigyó alakjában a termékenyítő vér cseppjeit, megőrzi azokat az éber eb. E jelenetnek azonban csak hátulsó része maradt meg kövünkön, mégis a bika farka két buzakalásba végződvén, ez állat jelképes jelentőségére utal. Ott áll a bika mellett az ősi éjnapra egyenlő, lefelé fordított két égő szövetnekével, társa a szövetnekeit felemelő nemtője a tavaszi éjnapra egyenlő jobb felől állott volt és létört. A nemtőtől balra a bikán lovagló ized és felette a felfordított bikát hátulsó lábainál fogva felfelé hurcoló ized a lelkek fel és alá vándorlásának jelképei, a mint tudniillik a nap és a hold, más-kint a rák és a bak kapuin az égből a földre szállanak és innen visszatérnek eredeti hazájokba, a hét mennyországba. Az alvilági jelenetekből csak kettő maradt meg, az egyikben Mithra gyakorolja büntető hatalmát, a másikban Széros és

Rasné-Raszt bíraskodnak. Mithra győzelmes harca Ahriman ellen eltűnt, csak a Mithra alakja maradt meg belőle. Fenn a mennyországot ábrázoló osztályban látjuk a nap mellképét, a melynek az ép kővön egykor a holdé felett meg, mellette a holdó Mithra elválhatlan kísérőjét, Luciferet a nap kísérőjét és magát Mithrát, a mint egy sziklán ilve ijáról egy nyilat készül bocsátani a bak hajlékába, a mely előtt egy ember térdelve kér bocsátást a mennyországba.

Nem bocsátokom itt bővebb értelmezésbe e nevezetes emlékek. Csak annyit kívánok megjegyezni, hogy ez ábrázolat több tekintetben feltűnő összeállítást mutat. Ugyanis a holdó, a melynek rendes helye az üdöző Mithra lebegő köpenyének teteje, itt fel van helyeztetve a mennyország ábrázoló osztályba és noha a nap itt nem szekerben járva van ábrázolva, Lucifer alakja mégis ott van. A bika nemzőségeit megtagadó csuszó-mászó állat épen nem hasonlít skorpióhoz ép oly kevéssé az a valami, a mit az alvilág bal felőli osztályában Mithra a térdelő bűnös felett tart, törhöz. Mind ez eltéréseket azért említem, mivel az e tárgygyal foglalkozó buvárnak tán adatot nyújthatnának a még eddig igen kevéssé ismert Mithra tiszteltetre vonatkozó ismeretek bővítésére és némi felderítésére. *Finály.*

A fentebbi régiség bővebb magyarázataul jögyezük meg a következőket: *Mithra* egy ós-ári istenség volt s a régi ind szent könyvekben a világosság istene gyanánt fordul elő s rendszeren Vanuával, a levegő- vagy menny istenével együtt említetik s általában nagy hatalom tulajdonított neki. A persák uralkodása alatt egész Elő-Azsiában elterjedt a Mithra tisztelete, később (mintegy 70 évvel Kr. előtt) az egész nyugaton gyökeret vert, s a Krisztus utáni időkben őlt irók gyakran említik nevét, s ezt mutatja igen sok emléke is, mely a régi római birodalom majd minden részeiben találtatott. Ezen emlékműveken rendszeren mint ifjú jelenik meg Mithra, egy barlang nyílása előtt, lebegő köpenyben s keleti öltözetben. Baljával egy leittött bika száját befogja, reá térdel s jobbával tört döf nyakába. Körötte még több más jelvényes kép és alak látható, Mithra hatalmának ábrázolásul. Nem csak a persáknál volt meghonosítva a Mithrastisztelet, hanem a rómaiaknál is nevezetesen voltak az u. n. mithra-mysteriumok (Coracia, Coracia sacra).

A dohány.

(Folytatás.)

Az Erdélyben tartott országgyűléseken hozott dohányzási tilalmak közül megemlítjük még a következő néhány cikket:

XI. Articulus.

Az többk proseribáltatik.

Ennek előtte is nagy kárumkkal tapasztalván Kegyelmes Urunk, az tobakkal való élést, irtnok volt Artikulust ez hazából való kiirtása felől, artikulo XIII. Constitut. Anni 1670., de effectumát nem tapasztaltuk. Hogy azért ennek utána mint olyan nem csak haszontalan, hanem káros és veszedelmes materia az hazából extirpáltassék, Nagyságod kegyelmes tetszéséből concludáltuk: a modo imposterum ez hazába senki be ne hozza, s ne colálja, és se porul, se pipa által véle ne éljen, paraszt és jobbágy rend sub poena flor. 6, vitézlo rend similitur, Nemes és egyházi emberek pedig és minden rendek, ugy az urak is, annál inkább az aszonny rendek indifferenter sub poena floren. 12. toties quoties exequenda; a ki ez hazában behozni comperialtátik peng, minden akkor véle levő aruját amittalja és itthen ez hazában levők is colálás sub poena amissionis omnium bonorum suorum mobilium taroztassák, melyre az vármegyében, és székeken Főtiszt. Atyánkfiai, az Harmineczadokon, az harmineczadok, városokra peng falukon, a birák ugy a vitézlo rend előttök járni, és gazdák is nötelenségek szerint prosciájának, ezt peng ad expiratione praesentis Dietae mindenütt Főtiszt. Atyánkfiai solenniter promulgáltassák, és post bis quindenam executioában is vétetni kezdjék. — Az 1686-ban okt. 19-én Gyulafelhérvárt tartott gyűlésen.

IX. Articulus

A Tubáknak extirpáltatásáról.

Már alkalmas időtől fogván tapasztaltuk Kegyelmes urunk a Tubáknak káros és veszedelmes voltát is ez hazában, melyhez képest, hogy

se bé hozni, sem vetni sem colalni, sem pedig véle ez Hazában porul vagy pipával is élni szabadon ne legyen in Articulo. 13. Const. Regni 1670., annak utána in Art. 11. Const. Regni 1683. cum poena et modalitate exsequutionis voltaképen determináltuk volt, mely Artikulusokat etiam vigore praesent. Articuli confirmálunk instalván alázatosan Nagyságodnak, méltóztassék Kegyelmesen annualni.

Az 1689-január 5-én Segeavárt tartott gyűlésen.

VII. Articulus.

A Tubákról.

Az tubáknak mind vetését ez hazában, mind penglen annak szivását abból következtet sok károokra és alkalmatlanságokra nézve egész országul noha már egy néhány izben bizonyos büntetés alatt megtiltottuk, de annak büntetésével az Tisztek, mivel sok helyeken abutaltnak és midőn a szegény emberek exequalták volna is, egyfelől a szegény embereknek marhájakat hajtották más felől az pipa az szájokban volt, melylyel nem hogy az azzal élöket refrendáltak volna, de meg magok rosz példaadásokkal a szegénységet ingerelték. Végeztük azért Kegyelmes Urunk Nagyságod kegyelmes Consensus is accedálván, hogy valakik ezen Articulusnak emanatiója után magok jószágokba vették azon jószágot in perpetuum amittalják. Ha kik penglen szívják még is tovább a főtiszt. ocelekszi adjon ország adójába fl. 200. annuatim, ha regalisták közül való adjon fl. 50. Ha alább való jobbgyos ember adjon fl. 30.; egyházhelyi nemes ember adjon fl. 12; parasztember fl. 6. Az Nagyságod udvari szolgálói közül ha ki szivja, adjon fl. 10; az katonák közül ha ki szivja fl. 6; az drabantok és gyalogok fl. 3; urak és főrendek szolgálói fl. 6; lovások és béresek fl. 3. az Nagyságod udvari szolgálói hópénzekből olyan dohányszipóknak tartozzék komornyik atyánkfia kiirtani és az ország adójába adni. Az urak, főrendek, nemesek peng az szolgálók fizetésekől megadni, az jobbgyokon peng az poenat exequaltassa az, a kire a főtiszt fogja bizni minden vármegyékben és székekben. Az universitás ó kegyelmezen penglen maguk tiszteli exequalták az poenát a dohányszipóknak értékek szerint; minden székekben és vármegyékben penglen főtiszt. Atyánkfiai ó kegyelmezek szorgalmatosan cirkaltassák fel, kik élnek az dohanynyal és a szerent kinek értéke és állapítja szerent az adó rajtok exequaltassék.

Ezen törvénycikkekelyek világoosan tanuskodnak a szigorú intézkedésekről, melyek a dohány kiirtása tekintetéből hoztak. Ismernünk kell az akkori pénzviszonyokat, ahogoy e törvényeket kellőleg akarjuk méltányolni. Itt azonban a dohogba való mélyebb bebecsútkozás mellőzésével csak azt jegyzem meg, hogy az utóbbi cikkekelyben (VII. Artikulus) a főtisztekre szabott 200 ft. pénzbirág felette tetemes összeg volt az akkori korban. Hogy pedig hazánkban is erélyes intézkedések tétettek a dohány élvezete megállítására, az minden kétségben kívül felszök, ha az országgyűlés nem is intézkedett, meg vagyok a felől győződve (tekintve egyéb országok ez iránybani erélyes fellépését) hogy helyi rendszabályok több alkalommal hoztakatk elterjedése kiirtására. Hogy azonban sem az erdélyi, sem egyéb e tekintetbeni törvények annak végleges kiirtására czélhoz nem vezettek, azt tudjuk, a hogy végre ezen törvények, miután azokat tapasztalás szerint a törvényhozók (lásd VII. Art.) maguk sem tartották meg, mint ideiglenes intézkedések, minden nyom nélkül háttérbe szorították, s a dohányozás végre rablánczai alól felszabadulva mainap él és nralodik. Különösen pedig általános keletnek örvendett a dohány, midőn Benedek pápa 1740-ben — a dohányzásnak maga is nagy barátja levén — a hazamosb idő óta reá nyulodosott átok alól felmentette; ennek folytán pedig világi hatalmak is visszaléptek az ez iránybani tilalmazó parancsolatok kiadásáról, és a dohány ezen emancipatiója megtermette ohajtott gyümölcseit, mert boldog boldogtalan élt vele, és ezentul senki dohányozását büntetve nem lón. Nagy Frigyes porosz király felette kedvelte a dohányzást, s dohányzó társaságot gyűjtött maga körül, hol mindenki igen jól találta magát, a ki pedig nem volt dohánnyos, az legalább egy áres pipát volt köteles szájába fogni. Mai nap pedig vendég-barátainkat jöfelle szivarral, vagy egy csibuk törökdohánnyal kínáljuk meg, és sajátlatunkat szokjuk kifejezni, hohogy ó nem szokott „vele” élni. A dohányzás nőkhöz nem illik s mégis Spa-

nyországban, de leginkább Törökországban a nők többnyire nagy szenvedélyvel viselnetnek hozzá. E tekintetben hölgyeink irányában kitünő elismeréssel tartozunk, mert e kifczamított izlés, mint hozzájuk nem tartozó, kevés kivétellel nagyon is gyéren fordul elő, mi a magyar nő finom tapintatát ez irányban is kellőleg jellemzi.

Amerika, mint a dohány őshazája, legnemesebb és legtöbb dohányfajtá természet. Miután e növény az osztrák birodalomban államegyedüri tárgyát képez, maga a dohánynak termelése a törvényben meghatározott szabványoknak vetetik alája, egyáltalában csak a magyar tartományokban, Gallicziában, Tirolban, és Velenczében engedélyeztetik. Legnagyobb fontossággal a dohánytermesztés valamennyi koronartományok között Magyarországra s a vele kapcsolatban állott birodalom részekre nézve bir, mert az évi 760,000 mázsára rugó összes termelvényhez közel 600 ezer mázsával járul, míg Gallicziára csak 117 ezer, Tirolra 29 ezer, Velenczére pedig csak 11 1/2 ezer mázsát vehetni fel az évi természetényből. Legkitünőbb dohánytermesztő megyék a magyar koronartományokban eddig Torontál, Szabolcs, Tolna, Szathmár, Bács, Heves, Zala, Hont, Sopron, Somogy, Vas, Gümör, Csongrád, Arad és Baranya valának. Minőségére pedig ugyan ezekben a vitnyédi, faddi, debrői, ribai, végí, kospallagi, füzesgyarmati, rátkai és dolházi emelendők ki. (Lásd Kautz az oszt. birod. statist.) Nevezetesen még: a csetneki, jánoszázi, malomsoki stb. A vitnyédi dolházi Magyarországon elsőnek tartják; a verpeléti felette beces és kapos, a kospallagi dohánny jó hírből áll, de füstölni némelyek erősekk mondják; a csetneki gyenge és kedves illatu. Törökországban évenként közel 390 ezer mázsa dohánny terem, hol különösen a kis levelű, sárga faj emelendő ki. A mi a fogyasztást magát illeti, Európában évenként harmadfél millió mázsánál több fogyasztatik el. (Vége következik.)

Miről lehet a jó tojó tyukokat megismerni?

E tárgyról Prangé francia természettudós egy munkát írt, melynek keletkezésére azon nagyon elterjedve levő tévhit szolgáltatott alkalmat, miszerint a tyukok a far kitévése által kiterjedést szenvednek s ez által a szaporításra képtelenné válnak, de maga a szaporítás a hívtél előmozdítja. Prangé, hogy e tévességet megoszólhassa, mindent, mi a tyukenyésztés körébe vág, gondosan áttanulmányozott, hogy munkája az e tárgy vonatkozó munkák közt mostanig a legteljesebb. Feltűnő, írja a nevezett tudós, mily kevés gondot fordítanak a gazdasszonyok arra, hogy a jó tojó tyukokat a közpazaratlektől megkülönböztessék, pedig ez által azon haszon, melyet a tyukenyésztésnek hajtania kellene, nagy fogyatkozást szenved. Ha száz tyuk helyett, melyek évenként csak 35—40 tojást tojnak, csak ötvenet tartunk, melyek éven át 70—80-nat tojnak, épen annyit tojást nyernék, mint a száz közpészertő tojó tyuk tartásánál, és mégis mennyire rug az élemben és fáradságban való meggazdálkodás. Hát még, ha tekintetbe vesszük, hogy oly tyukok is vannak, melyek kellő ápolás mellett 120-at, sőt 160-at s többet is tojnak, ki nem látja be azon nagy előnyöket, melyeket a tyukenyésztésnél a jobb fajok kiválasztása által elérni lehet?

A tyukok rendszerint a születésükre kövefkező tél után kezdenek tojni. Ha már most a tojás első évében gondosan vigyazunk azon jelekre, melyekkel a jó tojó tyukok birnak, és a következő három éven át (mert a tyukok ezen életkorban tojnak legtöbbet), csak ilyen tyukokat tartunk, egy biztosak lehetünk a felől, hogy tyukenyésztésünkben a lehető legnagyobb jövedelmet fogjuk elérni.

Azon jelek, melyek a jó tojó tyukokat jellemzik, kétfélék. Az egyikféle jelt a tyuk taraja és szakállá szolgáltatja. Minél élénkebb sötét skarlát szinuel birnak a tojások ezen részek, annál jobb a tyuk és annál többet tojik. Azon időben, midőn ezen részek sötétebb színt vesznek fel, a szakállt érintő füllapat sokkal halványabb. Ne higgyük, hogy e körülmény csupán csak a szinek ellentétében jelenkezik; mert az említett állítást bonczatanilag is be lehet bizonyítani. A közpészertő vagy rosz tojó tyukoknál a taraj és szakáll vörös színe mindig halványabb, a füllapat ellenben szennyes-fehér, sőt nem ritkán sárgás-rozsapiros. A második jelt azon tollhajtás minősége képezi, mely a far körül és különösen alatta létezik.

Minél nagyobb ezen bojt, és minél inkább hasonlít a felpuffadáshoz közel levő articsókához (scopolymus), annál jobb tojó a tyuk, és megfordítva.

A könyv további részeiben kellő alaposággal megírja minden feltalálható, mi a tyuk tenyésztésére és hizlalására vonatkozik; ugy, hogy e könyvben a tyuk természetörténetére, különböző fajainak ismeretére, keresztesére, ápolására és élelmzésére, továbbá a mesterséges költetésre és a tojások eltartására nézve a legteljesebb oktatásokat lehet feltalálni. *B. L.*

Egyveleg.

(Rsz.) — (Európa legnagyobb kath. temploma.) A Szent-Péter temploma Rómában magában foglalhat 54,000 lelket. A milanoi székesegyház 37,000 ret; a római Sz. Pál temploma 32,000-ret; a florenzi székesegyház 24,300-at; a Notre-Dama Párisban 21,000-ret; a pizai székesegyház 13,000-ret; a Szent-István temploma Bécsben 12,400-at; a Szent-Péter temploma Bolognában 12,400-at; a Szent-Márk temploma Velenczében 7000-ret; a Mária Einsiedeli szintén 7000-ret.

Vasárnapi beszélgetés.

(Zajos választások. — Kortes-nóták. — A tanuló. — Gesztenye és szőlő. — Favágók. — Városligeti tó áása. — Az ó- és új világ csodái. — Reimer muzema. — A dömsői szüret. — Fáklyás zené.)

Pest, október 7-én.

„Municipális mozgalmak”; — „megyei élet”; — „választások”; — „közgyűlések”; stb. Ezek azon rovatok, melyek négy éves, busz számkivetésükből megtérve, ismét megjelennek most a lapokban, s arról ítélev, mint nőnek s szaporodnak napról napra: föl kell tennünk, hogy a szabad politikai levegő kedves egészségre válik. Bizony! mozgalmak, kurjongatás, zászlókkal lobogó, éljenek! s követválasztási nótáktól harsogó, pártkülzdelmes, szóval, majdnem restauracionális napokat élünk Budapesten ugy, mint a nagy haza minden vidékén.

Hogy e részben a testvér-fővárosi élénksége, mely a számos követjelölt mellett és ellen buzgólkodók seregében nyilatkozik, valamennyi választás csatazaján tullesz; magában érthető. A Józsefváros, mint 61-ben, ugy jelenleg is, legkeresettebb földje a korteseknek. Mig a belváros nagynevű jelöltjével, Deák Ferenczcel, senki sem áll szemközt, a nevezett városrészen, ugyisintén a Teréz-, Lipóts Ferenczvárosban több versenyző lépett a soraipóba, hogy nyíltan s alattomban híveket szerezzenek maguknak. A fütőkösök s olmos botok és alkotmányos érveikhez ez ideig még egy föl sem folyamodott, kivéve Abonyt és Vácot, hol fájdalom! véromonyok jelzik az alkotmányos mozgalmakat, s remélhetőleg a többi választási hábrubban csak a szőlő s a kalamaris vére fog folyni s legfőlebb még azon tulködés s baromfiaké, melyek silve s paprikásan kerülnek a vendégszékő jövendőbeli honatyák bő asztalára.

Mig vidéken, szittya szokás szerint lóháton s kifogyhatatlan kulacszal, kifogyhatatlan szával biztat, lelkesítés kapacitál az igazí, telivér kortes, itt a fővárosban pallörözött és divatos „harangeurók” (valahogy harangozóknak ne tessék olvasni) föllbogozott bérkocsiban vonulnak át a városan s tartanak hibátlan nyelvezett, jól szerkesztett, higgadt beszédeket a populusnak, hogy A a derék ember, B a lelkes magyar s C a próbás hazafi.

A mint ez ideig látszik, Pestmegye egykori alispánjának s országgyűlési követének, Szentkirályi Móricznak van legalaposabb reménye a jözsefvárosi képviselőségre, mig ellenjelöltjei, Szilágyi és Erkövy, kevesebb kilátással birnak e kitüntetésre. Partjok ugyan szelében énekl:

Nem kell nekünk Szentkirályi, Megszokott ó retrálni. Mikor ember kell a gátra, Akkor huzza magát hátra stb.

de ezen indulatot nótát jóval lenyomja az, melyet a fehér-tollasok, Szentkirályi hivi hangoztatnak:

Szentkirályi a követünk, Jobbat ná, nem lehetünk — igaz a; Erre figyelj, meg Deákra, Igy jön áadás a hazánkra — igaz a! Éljen Szentkirályi Mór!

(Rsz.) — (Az emberi köröm növéseéről) egy francia orvos lap következőket mondja: A köröm leggyorsabban nő és fejlődik a gyermekek-nél, sokkal lassabban a felnőtteknél, az aggnaknál pedig a leglassabban. Nyáron át továbbá sokkal gyorsabb a köröm növése mint télen, ugy, hogy míg ennek megújulására télen 132 nap szükséges, addig nyáron 116 nap is elegendő. A jobb kézen gyorsabban nő mint a balon; azonkívül még az ujjakon sem egyenlő a köröm növéseinek ideje, mert: leghamarabb nő a középső ujjon; csaknem hasonló gyorsasággal a mutató- s növendék-ujjajakon, sokkal lassabban a kisujjon, leglassabban pedig a hüvelykujjon.

(Rsz.) — (Az orosz császári háznak) a legújabb hiteles adatok szerint 43,900 □ mf. területű birtoka van; — ez már szép kis jószág! Franciaországánál csak 4 1/2 szer nagyobb, egész Ausztriánál pedig 3 1/2 szer.

(A melegvíz mint szer a ragályanyagok ellen.) Már több idő óta tudva van, hogy a ragályanyagok, még a pestisémber, himlóméreg sat. is 60 Celsius fok (48 Réaumur fok) melegen felül levő hőmérsék által megsemmisítenek, hatálytalanokká tétetnek. Ausztriában a katonai istállóban a takonymérget (Rotzgift) azáltal tették ha-

tástalanná hogy a jászlokot és az istálló falait forró vízzel megmosták. Legújabb időben Hildebrand magdeburgi állatorvos, ki hivatala gyakorlatában két különböző alkalommal léptályogméréggel szennyezte meg magát, e ragályt azáltal megszüntette, hogy testét lehető forró vízzel megmosta. Ezután a mérget a sebből kiöblítette, és erre elegendő volt egy fekete szappanból készített kötés, hogy a gyorsan terjedő daganatot rövid idő alatt megszüntette. Ezen tapasztalás a legnagyobb figyelmet érdemli, minthogy egy aránylag nagy tömeg az emberek között, évenként léptályogméréggel beszennyezés következtében pusztul el. Azon állatok megnyuzásánál, melyek léptályogban esnek el, elég egy kis bőrlédörzsölés a kézről, egy kis karcolás s egy kis érintkezés a mérges hullával, hogy az ember e ragályos és veszedelmes betegséggel beszennyezze magát. Sőt mi több, évenként százaneknt, meg ezrenként esnek az emberek a fekete himlőbe és mulnak ki a világból, mire nem kívánatik több, mint egy légy csipőse, mely előbb léptályogos dugtesten járt. A forró víz alkalmazása a veszett kutya harapásánál is nagy szolgálatunkra lehet; de még sem kell elmulasztanunk, hogy egy ügyes orvos segítségét, ha tehetségünkben áll, ki ne kérjük.

T Á R H Á Z.

s e nótá szebb, már csak azért is, mert nem a más rovására dicőri emberét. Noha nem akarunk korteskedni, az igazságnak tartozunk vele megemlékezni itt arról, hogy Szentkirályi, a magyar államférfiak egyik disze volt az, kinek Földváry Gábor, Pestmegye néhai első alispánja után, leginkább köszönhetőek az, hogy nemzeti színházunk van, valamint ő volt az, ki mint egykori országgyűlési jegyző, 1848 előtti legjobb magyar törvényeket szerkeszté. A Jözsefvárosban lakó magyar színesek, hihetőleg tudják ezt. Azonban kiki saját meggyőződése és izlése szerint!

Ezalatt az új városi képviselőség is megtartá már első gyűlést, melyen nagylelkűen fogadták Rottenbillert, a magyar főváros első polgárát. A provisorium alatt levetett tisztviselőktől, ismét elfoglalt állomásán ott látjuk Thaisz Eleket is, az erélyes és népszerű főkapitányt. Budavárosnak volt képviselője, B Eötvös József, választónak egy fényes beszédben bemutatá magát, mig a viziváros Lónyai Menyhértet bízté lobogójára. Lobogó-színnek az ablakban, lobogó szívek a kebelben, pezsgő élet az utcákon, pezsgő vér az erekekben, körülöttünk és bennünk örvendetes jelei a politikai föltámadásnak: a mult hétnek ez a színezete, mely, már most erősen hiszszük, nem fog többé elhalványulni.

Deák már falaink közt mulat s a nagy deák után megérkeztek az aprók is, már mint a tanuló; kezdve attól a kis embertől, ki elfogulva lép a nagy terembe, melyben kétszázad magával fogja hajtogatni a mensát, föl azon ifjúig, ki lerázva magától a gimnáziumi élet porát, öntudatosan s hotal kezében állit az egyetembe. hogy a jogi vagy orvosi tudományokat halgassa. Már most szabadon szivarozhat s a kávéháza eljárhat a nélkül, hogy a száz szemű „curator” rajtérje s az igazgatónak bejelentse. A mi időnkben legalább így volt; lehet, hogy már most máskép van.

A fölszaporult fővárosi lakosság által megdrágult a szállás is, és a lakbér azon arányban fog főlebb szökkenni, mentől közelebb érjük az országgyűlést; e nem ohajtott öreghedéssel lépést tart nyilván az élelmiszerek ára is, mely még most mérsékelnek, sőt olcsónak is mondható. Ezek és ezekhez hasonló jelenségek természetesen a „fény árnyai”.

Néhány nap óta, a szinte tavaszias verőfényt, borongó idő váltja föl és különösen az utcaák sarkán, csipős szél kapaszkodik belénk, mely, a városi ember keserűségére s a gazda örömré, elvörösé idészallítja a rég nélkülözött esőt. A tél fecskéi, a perczes és gesztenyesütő, vidám sipóssal s pergő olasz nyelven már versenyeznek a kofával, ki előtt garmadába van fölhalmozva az izes gyűmöles. Jóllehet gőzfürdőszáraz működnek Pestben, még sem léphetünk tízet, hogy ama derék napszamosokba ne ütőzzünk, kik mesés gyorsasággal aprítják f a fát; s mig nyáron az öntözök tettek próbára másfél éves tornászataunkat, most a pince ablakon berepülő fanyalabokon szökünk át kecske ügyességével s egy ballerina kecsével.

A fogszról lekerülnek a budák s nyakig gombolkoz a, bucsulátogatást tesszünk a városligetnek, melynek tó-ásatási munkálatait e napok-

ban befejezik. A sodrony-sziget megnagyobodott, de arán maga a tó jóval keskenyebb mint a milyen volt, a mit nem merünk nyereségül tekinteni. Alkalmasint itt is a takarékossági szempont határozott, melyet azonban a közmunkáknak s egőzségnek szánt mű körül nem helyeslehetünk.

Fővárosunkban ez idő szerint az ós, vagy mint a falragasz hirdeti, az ó világnak s a modern civilizációnak állatsodátit mutogatják, mindkettőt a „fehér hajóban”; — meg e szerint, míg egyrészt Noe bárkája gyanánt szolgál, másrészt divatos gözhajó szerepét viseli. Hoffmann ur a mammutokat, ichtyosaurusokat s több özníviz előtti állatpéldányokat tüntet elénk kitünő optikai műszerek segítségével s ezzel járólóg földünk különféle átalakulási korszakait, a hig, a kréta- és köszén-állatokat is megismerteti velünk. Mig itt az ósvilág csodáin merengünk, a szomszédban Lelie tudós kutya föllovasásain, azaz mesterségekben tündök a t. cz. közönség s méltán, mert ezen művel és az előtte fekvő betűből kívánatra bíró, mely nevet össze rak, kozámódra karttyázik, ügyesen dominózt, szivaroz, szóval polgárosodott kutya a megszólalásig. Egy füst alatt megemlítjük Reimer boncznani muzeumát is, mely a „tigris” vendéglőben szemlélhető s a tárgyak természetü voltánál fogva, hölgyeknek és uraknak külön. E gyűjtemény, melyet Bécsből ismértünk, kétségtelenül megérdemli a megrtekintést.

A dömsői szüretől csak annyit írhatunk, hogy az, noha részvetőnek csekély számmal voltak, fölségesen sikerült. Zene mellett indult el a vidám csapat, énekszó mellett szüretelt, táncolt, ivott, evett s kacagott, mint ezt jóvalavó művészekkel s maccenásoktól nem is vártuk máskép. Válijk egőzségükre!

Az első fáklyás-zenét szerdán, esti 10 óraker hallottuk Deák Ferencz ablakai alatt. Választói tisztelek meg a nagy hazafit, ki az erkélyről meleg szavakban köszöné meg e kitüntetés. „Politikáról nem szölok ezuttal! — ugymond — „majd ha polgártársaim bizalma folytán ismét azon helyet jut elfoglalnom, melyet előzzét még évvel: akkor fogok beszélni. Köszönöm a megemlékezést.” Ezek voltak körülbelöl Deák szavai, melyeket még az este, szemünk láttára, nagyzaszabai telegramokban sürgönyöztek föl a bécsi lapoknak, kik ez egyszerű szökből, Isten tudja mily csodákat fognak kidoktorolni. Az est hűvös volt, az erkély kőtalaja meg hideg, s Deák rövid beszédének tán részben ez is oka. Hasonló helyzetben volt egyzer, a sok közül, Palmerston is, ki így fejezte be rövid beszédét, melyet azonban politikailag kiszinezett kissé: „Uram, a levegő hűs s az est leszall. Alkalmas veszek magamnak, önöknek jó éjszakát kívánni.” Az angol hallgatóság „cheer”-ekkel, a magyar zajos éljenzésekkel vált meg legnépszerűbb emberétől. El nem fojtathjuk itt azon megjegyzésünket, hogy a budapesti dalárda tán jobb dalt választhatott volna mint ezt, hogy: „Kimentem én a szőlőbe, ráleptem a venyigére, venyigéről venyigére, szívem keserűségére” stb. Csak nem akarták, hogy Deák a balkonról vizagztalja meg az epedő, bánatos szívet? *Forgó János.*

Gróf Széchenyi István emléke Tisza-Dobon.

Árokot, szept. 28-kán. Tegnap a Tisza völgyén nagy és nevezetes nap volt, mely egy nagy időkor emlékezetes napja marad a későbbi nemzedék előtt is.

Gyönyörű szeptemberi őszi reggel volt, s a széke Tiszán minden oldalról koszorúzó fűz- és nyárfák között örömtől dobogó kebellet haladtunk Tisza-Dob alá, hogy a nagy Széchenyi István, mint a tiszaszabályozás megkezdője s folyamában annak lelkesítője iránt, e helyen is ujjal szívünk mélyéből eredő nemzeti halánkat s tisztelünket lerohassuk azon emlékoszlop előtt, melyet a nagy hazafi emlékére a Tisza-szabályozó társulat saját költségén emeltetett.

Ez emléket egy 3 és fél ölnyi magas, tömör granit-szobor, melyhez négy sor lépcső vezet föl, s egyik oldalára a következő fölirat van vésvé: „Gróf Széchenyi Istvánnak, a Tisza-szabályozás nagy műve megindítójának, a hol ő maga e munkát megkezdte, haldís emléktől emelte az alsó-szabolcsi Tiszaszabályozó-társulat MDCCCLXV.”

A szobor déli részén, az ármentesített terület felől, a következő két dycichon van arany betűkkel bevésve, melyeket Szász Károly költőnk készített: „Két hatalom versengése soká e róma bírásán, Emberi szorgalom és a vizek őseleme. Széchenyi lett bíró; a Tiszát medrébe szorítá Szász, s a nagy tér im szabad és a miénk!”

A környék még távol részeiből is ez emlék ünneplésére letelepedésre érkező urak s községek fogatok meg voltak telve a nemzet fiaival és hazafias érzelmű honleányokkal, hogy ezen ünneplés nagy és díszes legyen.

Lévai püspök ő méltósága megérkezte után csakhamar diszkréttyében az összegyűlt néptömeg között fellépett az emlék talpazat-kövére s onnan remek beszédben híven esetelű a nagy férfi érdemeit s mindig a nemzet javára czélzó tevékenységét. Előadása mindnyájunk keblét örömmel tölté el. Ennek bevégeztével a Szózatot énekelték föl s a mozarok dörgő hangja messze hirdeté a vidéknek ez ünneplés nagyságát.

Ennekutána az itten rögtönzött igen terjedelmes sátorban 200 terítéki ebéd volt, hol ismét Lévai püspök s gr. Andrássy Gyula urak által mondott remek áldomások vonták magukra a község figyelmét, s az egész lélekemelő ünneplést zűnni nem akaró élnzés fejezte be.

Irodalom és művészet.

„Magyar dalnok” című Heckenast Gusztávnál egy csinosan kiállított versgyűjtemény jelent meg, mely a magyar költészet válogatott termékeit, régebb s részint most is élő költőink legzebb dalait, s szavalásra alkalmas költeményeit foglalja magában. Első kötétét képezi ez egy új vállalatnak, mely „Kis nemzeti muzeum” cím alatt, irodalmunk s a külföldi jeles írók műveit válogatott gyűjteményben a lehető legolcsóbb áron juttatja a község kezébe s így nagy elterjedést érdemel. A 376 lapra terjedő első kötet ára csak 50 kr.

„Véber világtörténetéből” közelebből a 10 és 11-ik füzet is megjelent s ezzel a jelestörténeti mű második kötete, mely a középkort tárgyalja, be van fejezve. Egy-egy füzet ára 40 kr.

„Új könyvek Debreczenből.” A tevékony debreczeni könyvtár és kiadó, Telegdy Lajos közelebbi időkben ismét több becses kiadványt hozta az irodalom piacára. Ilyen: „Új emléklapok és utazási kézikönyv, írta Csutári Otto. I. kötet. Északi Németország, Rajnavidék és Hollandia. Ára 1 ft. 40 kr. — Továbbá: Ladányi Gedeon debreczeni tanár két történelmi műve, a) Az okor történet (2-ik jav. kiadás). 1 ft. — b) Az ujkor történeti. 1 ft. 20 kr. Mind a kettő értelmesen irt, tetszőelő előadású iskolai kézikönyv.

„Stüler mellszobrát) a magyar akademia számára Izsó Miklós jeles művészünk már elkészítette. A szobor fehér karrarai márványból van, s a palota nagytérmeinek bejáratainak lesz fölállítva. — (Liszt Ferenc kimerítő életrajzára) hirtet előfizetést Aldor Imre, mely mű Liszt életrajzán kívül, a zenedei ünneplések leírását is tartalmazni fogja. Az 5—6 ivre terjedő gyémántkiadást Liszt arcképe is fogja díszíteni. Az előfizetési ár 1 forint, mely Emich Gusztávnak küldendő. A munka november 15-dikén jelenik meg.

Egyház és iskola.

— (A magyarországi ág. hitv. egyház egyetem) mult csütörtökön kezdte meg Pesten ez idei közgyűlését, b. Prónay Gábor egyetemes felügyelő elnöklete alatt. Az első napi ülésen azon fontos határozatot hozták, hogy egy küldöttséget indítanak Ó Felségéhez mely folyamodást nyújtson be az iránt, hogy Ó Felsége az 1859-iki ismeretes protestansügyi patenst teljesen megszüntetni méltóztassék. A küldöttség egyuttal e tárgyban egy terjedelmes emlékiratot fog a főkanzellár ő excojának átnyújtani. A gyűlés második napján az egyetem egy küldöttsége Budán tárnok ő excojával tiszeltkedett.

— (A pécsi izraelita főmítanoda) magyar nyelven megjelent érdemsorozata szerint, a tanodát a lefolyt évben 196 gyermek látogatta. Tanított 7 tanár és egy tanítónő. A magyar nyelv ápolására különös gond fordítottat. Az iskolai évet október 16-kán nyitják meg.

Közintézetek, egyletek.

— (A magyar tudományos akademia) a szünnapok után okt. 2-ikán tartotta első ülését, mely a bölcsészeti, törvény- és történet-tudományi osztályok ülése volt. Gróf Desseuffy Emil elnök üdvözlé az akademia tagjait s több értekes adatot közölt velök a palota jelen állapotáról; a többek közt, hogy az olvasóterem már teljesen kész, de a könyvtár rendezése még három hónapot vesz igénybe, azután megnyílik a község használatára. A palota megnyitási ünneplésre vonatkozólag úgy intézkedett, hogy a megnyitó közgyűlés december elején, az országgyűlés megnyitása előtt néhány nappal legyen, hogy abban az akkor nagy számmal jelenlévő kitünőségek is résztvehessenek, és az ünneplés annál fényesebb legyen. — Ezután a titkár jelenté be a legutóbbi időkben elhunyt akademiai tagokat. Ezek: id. Bartal György, Mészáros Imre és Baumgartner András, az akademia kultagja. Bartal felett Pauler Tivadar fog emlékbeszédet tartani; a másik kettő emlékének megünnepléséről ezután határoznak. — A szakosztályi ülést tárgyaiva kerülvén a sor, Fabó András lev. tag harmadik közleményben Vitnyédi leveleit ismerteté. — Kubinyi Ferenc s szomolyai Kaptár-völgyben található szikla-fülkékről szólt, melyekről azt hiszi, hogy a fülkéik a huszita remeték tartózkodási helyei voltak. Ugyanó több bronzkori régiséget mutat be, melyeket gr. Keglevich Gyula ajándékozott a nemz. muzeumnak. E régiségek Pozsonyban a n. orvosok és természetvizsgálók nagygyűlésén is ki voltak állítva s nagy figyelmet keltek. — Végül a titkoknak több rendbeli adakozást jelentett be az akademiaiak.

— (Az első magyar átalános biztosító-társulat) életbiztosítási II-ik főosztályának szeptember havi kimutatása szerint biztosítottak 201 darab halálesetben fizetendő kötvény által 421,800 ft.; 104 darab életben fizetendő kötvény által 101,800 ft.; ezüsten 5000 forint. Összesen = 528,600 ft.; aranyban 8000 darab.

— (A magyar képművészeti társulat évkönyve) 1864-re, megjelent. Kiadta az igazgató választmány. Tartalmazza: a társulat alapszabályait, elnöki és titkári jelentéseket, adományok jegyzékét, bírálatokat, a tagok névsorát, a magyarországi képművészek betürendes névsorát, lakhelyét stb.

— (A „pesti biztosító-intézet”) szept. 28-ikán választmányi ülést tartott, s az igazgatósági havi jelentés ez intézetnek már is gyarapodását mutatja. Az ország határain belül, s az örökös tartományokban összesen 1300 ügynököt foglalkoztat a biztosítások különféle ágaiiban.

Balesetek, elemi csapások.

— (Tüzvész Pesten.) E hó 4-ikén délután 2 órakor az izraelita templom közelében tűz ütött ki, mely egy földszintes épületet elhamvasztott. A tűz tovább terjedését, a gyors segély megakadályozta, a mi annál nagyobb szerencse, mert tözsözvényességében gyár és raktár van, melynek meggyuladása nagyobb szerencsétlenséget idézhetett volna elő.

— (Tüzvész.) Zay-Ugróczról írják nekünk, hogy okt. 2-án déli fél órával tűz támadt a sétatérrel átellenben s erős dől szél által szitva hirtelen elő irányt vett, hogy e helység több száz rombolását kiállott építményei: a várkastély drága kincseivel, levél- és könyvtárával, templomok, iskolák, papok és tanítók lakai felthetők voltak. Az erélyes és bölcs intézkedésnek s az

ügyes oltók szorgalmának köszönhető, hogy a tűz ily szörzesség idején négy háznál többet el sem hamvasztott.

— (Elégett hajó.) Pozsony alatt a Dunán m. hó 26-án este egy fával terhelt hajó meggyuladt. A tűz a hajón rögtönzött kunyhóból támadt. Mitután a lángokat eloltani nem sikerült, a hajó elégett. A kár tetemes.

— (Tüzvész.) Dusnok községét közelebből az a szerencsétlenség érte, hogy gyujtás által 27 ház, majd szept. 28-án esteli 8 órakor ismét gyujtás által, 42 ház s több mellék-épület elhamvadt. Emberélet azonban nem esett áldozatul.

— (Tüzvész.) A Kis-Kanizsán mult hó 18-kán Kanizsalica István házában ismeretlen módon kiűtött tűzvész, a nagy szőlőt desztelve, 5 óra alatt 140 házat s számos gazdasági épületet emésztett fel, a szenvedett kár 130,000 fra rug, s a kárvallottak közül kettő volt tűzkármentesítve. — Jáko és Gige községek is hasonló szerencsétlenség érte; az elsőben 49, a másodikban pedig 20 ház lett a lángok martaléka, s az egész 11,110 ft. és illelőleg 10,320 fra becsült károszszegből csak 150 ft. van biztosítási által fedezve. — Vésésén Veszprém megyében m. hó 10-én másfél óra alatt 62 lakház égett le; itt s 100,000 ft.nyi kár csak annyiban mondható kevésbé súlyosnak, mert a károsultak, mint a „S.” írja, mind biztosítva voltak.

Mi ujság?

— (Ó Felsége névnapját) okt. 4-én nagy ünnepléssel ülték meg a fővárosban. A Budán tartott isteni tisztelet után előbb az egyetem tanácsa tiszteletkedett Sennyy tárnok ő excojával. Wenzel Gusztáv az új rektor magnificus által vezetve. A tárnok ezután Pestvárosa küldöttségét fogadta. E küldöttség Rottenbiller Lipót főpolgármester vezérlete alatt azon kérelemmel járult ő excojára, hogy Pestvárosa hódolatát és üdvöki kegyeskedni. — Este a nemz. színházban díszelőadást tartottak.

— (Küldöttség Deák Ferenczről.) A pest-belvárosi választók, e hó 8-kán, vasárnap d. e. 11 órakor küldöttségileg tisztelegnek Deák Ferenczről, őt a belvárosi választókterület követtségének elfogadására fölkendők.

— (Adományok a magyar akademiaiak.) Ferdinánd eszászár Ó Felsége, a magyar tud. akademiaiak unponan 4000 ftot adományozott, és ezen összeget, főudvarmesteri hivatala által, az akademia elnökének, gróf Desseuffy Emilnek kézbesítettte is.

— (Előzkény város.) Az erdélyi országgyűlés alatt, mint a „Korunk” írja, Kolozsvár városa az országgyűlési helyiséget, s a polgárság a követsi szállásokat ingyen készülni adni a képviselőknak. Bezzeg másképp gondolkodnak Pesten, hol az országgyűlés híre már is emelik a szállásbért. — (Bélyegmentes pörök.) A kisebb hatalmaskodási pörök, a helytartótanácsnak egy legújabban leérkezett intézkedése értelmében, bélyegmentesek.

— (Pest város 1861-iki képviselő-tesztelése) e hó 3-ikán gyűlést tartván, az öt választókerület az öt vároerős szerint lett megállapítva, az összeíró és követválasztást vezető központi bizottmányok tagjai pedig felkiáltás után lettek megválasztva a következőleg: Elnök: Havas Ignác, alelnök: Balassa István; Bizottmányi tagok a belvárosban: Staffenberger István, Várady Károly dr. Bene Ferencz, Perger Ignác, Bajer Márton. Póttag: Wimmer Antal. — A Lipótvárosban: Némethy János, Fuchs Rudolf, dr. Grosz Ferencz, Luzeubachar János, Giszriegl József. Póttagok: Louisch Ede és Saellary György. — Terézvárosban: Beliczay Imre, Strohmayer Ferencz, Szabó Pál, Sebastiani Frigyes, Schimayer György. Póttagok: Schmidlechner György, Ludvig János, Zettner Károly, dr. Batizafalvi Samu, Káár Mátyás — A Józsefvárosban: Gschwindt Mihály, báró Podmaniczky János, Korcsák József, Nagy Pál, Röck Szilárd. Póttagok: Farkas Mihály, Gerstenbrein György, Radocsay Ferencz. A Ferenczvárosban: Petrinyi Tamás, Morócz István, Kiss Károly, Dankos Ferencz, Gönczy Pál. Póttagok: Freiszleder Ferencz, Locher Mihály, Faith István és Lautner József. A jelenvolt bizottmányi tagok mindjárt az esküt is letették. A jegyzőkönyv hitelesítésére felkértek: Röck Szilárd, Káár Mátyás, Havas Ignác, Tóth Lőrincz és Perger Ignác.

— (A debreczeni kerétszeti egylet) elhatározta, hogy küldeményei által résztvevő a Gyulán okt. 8—9-ikén, és a Nyiregyházan okt. 12-ikén tartandó gyűmölcskiállításban.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 41-ik számához 1865.

— (Kinevezések.) Szankovics Imre Tolnámegye főispánjává, idős báró Wesselenyi Ferencz Közép-Szolnokmegye főispánjává, gr. Sztrády Viktor Zemplénmegye főispánjává, Karácsonyi László Torontálmegye főispánjává, Balajthy Vendel pedig a Jász-Kun-kerületek főkapitányává nevezetett ki.

— (A debreczeni színház megnyitására nézve) győzött a község jobb véleménye, s ennek folytán elhatározták, hogy látványosságok helyett szellemi értékű művel ünneplik a szép színház megnyitását. Első nap „Bánk bán” drámát adják Katonától. Második nap „Szigetvári vértanúk” első felvonása kerül színré Jókainé közreműködésével.

— (A Vörösmarty-szobor javára rendezett hangverseny) Székesfehérvárott folyó hó 1-jén vége ment, s a városi község ugyan nem a legnagyobb részvétellel támogatta, mint írják a szüreti elfoglaltságok miatt, de a megfőből szép község gyűlt össze, így az eredmény kielégítő volt. Közreműködtek: Horváth Böze k. a., Kenesey Kálmán asszony, Vojtits Rozina k. a., Madaras Elek, gr. Schmiddegg János urak. Ezek, valamint Kendelényi Fanny k. a. s Szabolics Manó ur Pestről és a Janny J. ur vezérlete alatti férfiak, — kifőgástalan működésköz elismerő taposok s kihívásokban részesültek.

— (Botránys kihalásokról) értesítenek bennünket Vácziól egyszerre többen is, mely kihágások a kezdődő követválasztási mozgalmakkal vannak összefüggésben. Tudva van, hogy Váczon két jelölt körül csoportosulnak; egyik a köztisztelben álló Drágy Sándor, másik szintén ismert jó hazafi, b. Podmaniczky Armin; mindkettőnek vannak a megválasztásra érdemei. Az előbbinek pártja azonban, bizonyosan az illelő jelölt tudtán kívül, mint írják, néhány rakoncátlan pártvezér bujtogatására tetleges bántalmakkal lépett föl az utóbbiak pártja ellen, nevezetesen okt. 1-jén a jelölt bevonulásánál a kocsiüléseket meggyújták s kövekkel dobálva egy tisztes ősz öreg embert vesélyesen megsértek. Ily eljárás mellett hajtanunk kell, hogy hasonló szomorú esetek hazánkban sehol ne ismétlődjenek, s a választók hazafias, de egyszerűen higgadt megfontolással járjanak el, és által is megmutatva, hogy az alkotmányosságra minden tekintetben megérett nemzet vagyunk.

Nemzeti színház.

Péntek, szept. 29. „III. Richárd”. Szomorujáték 5 felvon. Irta Shakespeare.

Szombat, szept. 30. „Észak csillaga”. Opera 3 felvon. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Vasárnap, okt. 1. „Az idegesek”. Vigjáték 3 felvon. Sardou után ford. Feleki Miklós.

Hétfő, okt. 2. „Menekültek”. Dráma 5 felvonásban.

Kedd, okt. 3. „Egy millió”. Vigjáték 4 felv. Irta Labich és Delacour; ford. Szerdahelyi.

Szerda, okt. 4. „A szidóni”. Opera 5 felvon. Zenéjét szerzte Halevy. Új szereposztással előszőr. — Ó cs. és apost. kir. Felsége névnapja ünnepeére a színház teljesen ki volt világítva.

Csütörtök, okt. 5. „Dinorah”. Vagy: „A ploermeli bucsú”. Vig opera 3 felv. Zenéjét szerzte Meyerbeer.

Szerkesztői mondanivaló.

7890. Pozsony. Sz. J. Itt van a másik rész is. A hely talán már a jövő számban meg fog nyilhatni. Ujra sajnáljuk, hogy vagy 4—5 nappal előbb nem kaptuk az első részt. Most akarunk s érdekünk ellenére várunk kell. A megjelölt lapra névze a kívánt adatokat meg fogjuk küldeni, mielőtt egy kis időt nyerhetünk.

7891. Hanva. A veres kérés irásra vonatkozólag csak a jövő hétig várunk. De csak is addig.

7892. N. Enyed. Sz. K. A legújabb látogatójegyet vettük. Már csakugyan nem marad egyéb hátra, mint a dolgot egy magánlelvelben szelvényben hosszában megbeszélni. A Kisf. társaság igazgatója különben azt iszeni, hogy várja a kéziratot s akkor minden rendben lehet.

7893. Zenta. Gy. I. Üdvözlőjük az elhagyott sorompok között. A kívánatot teljesíteni fogjuk, a mennyiben az tőlünk függ.

7894. Csesztreg. W. E. Ily hosszú czífolatokra ugyan nem bírnak elegendő térrel, de megértészek, a mit a körülmények megengednek.

7895. Sárospatak. Dr. S. J. Tudunkra a beküldött cikkek mind megjelent s az eredmény csak az elindulás köztérő alkalmára várt. A szóba hozott lap nincs oly állapotban, hogy nagyobb cikkeknek helyet adhasson. A további szives fogadást ígérjük.

7896. Lelket a nébbe! Nem tartjuk sikerültnek a hangot, s az alkalom sines eléggé jókor megválasztva. Mást kérünk.

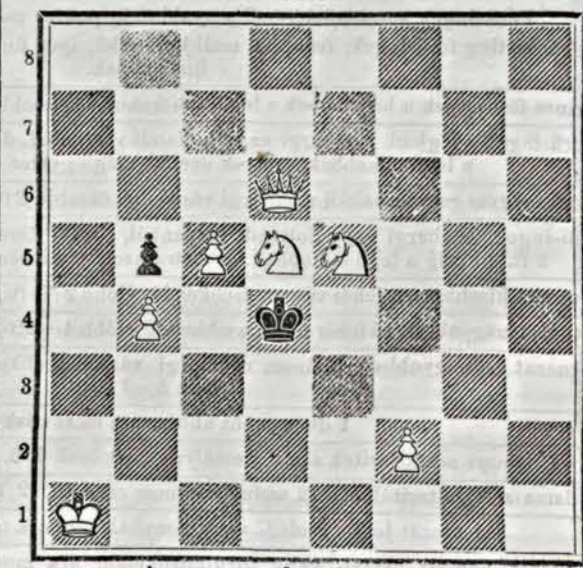
7897. N. Várud. O. Gy. Legezdélzerűbnek tartottuk, a panaszt az illelő helyen bemutatni s az orvoslattól a természetes uton kikérni. Határozott ígértelet nyertünk, hogy az illelő főigénkség után a fog a dolog intézetni. Reméljük, hogy a czél így legbiztosabban lesz elérve. Az ígért tudósításokat kérjük.

7898. Sz. Grót. N. Zs. A fényképekből néhány példányt kérének, de nagyobb alakban s némi festői elrendezéssel. Így azután könnyen megalapíthatók a feltételek.

7899. A Vasárnapi Ujság régi példányai. Csorba Ákos ur (Arad, őt pacirtautca 2. szám) tudatja, hogy nála a „Vas. Ujság” és „Polit. Ujd.” 1855, 1856, 1857, és 1858-dik évi folyamai tisztán és csinosan bekötve, egy-egy évi folyam 5 ftjával, megkaphatók.

SAKKJÁTÉK.

301-ik sz. f. — Pap Dezsőtől (Miskolczon). Sötét.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

296-dik számú feladvány megfejtése. (Zagyva Imréltől, Debreczenben.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét. 1. Vc1-f4 Hf7-e5A) 1. . . . . Ff6-e5 2. Vd4-d4+ Kc5-d4: 2. Fg5-e7+ tetsz. sz. 3. Fg5-e3+tmat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Miskolczon: Czenthe József — Kecskeméten: Keller Lajos. — Pozsonyban: Csery Gábor. — Pesten: Cselkő György. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítés. Debreczen. Z. I. A küldeményt köszönjük. A nagy fontosságú kérdésre „igen”-nel válaszolhatunk.

Nyílt tér. *)

— (Nyilvános köszönet.) A Vas. Ujság 36-dik számában özv. Fries Józsefné és családja főlegelésére történt felhívás folytán Debreczenből Fries József voltási nyomdai ügyvezető ur — az elhagyott névrokona — 5 fot volt kegyes átadás végett hozzáim küldeni. — A szives adományt a szerencsétlen nőnek kézbesítettem s tudattam vele, hogy azt férjének egy névrokona küldi nyomorának enyhítéséül. A nő ugy maga, mint szerencsétlen gyermeket nevében is a legmélyebb köszönettel vette a könyörödmányt. — Pusztai-Pótharasz, Pestmegyében, szept. 28. Balla Kálmán.

TARTALOM.

Báró Saguna András, metropolita (arckép). — Öszinte szó. — A Thurzó nádorok kora (folyt.). — Csokonáinak egy ismeretlen költeménye. — A tigrisek Singaporeban (képpel). — Pesty Ignác, néptanító (arckép). — Hunyad vármegyében talált római régiség (képpel). — A dolmány (folyt.). — Miről lehet a jó jójó tyukokat megismerni? — Egyveleg. — Tárhar: Vasárnapi beszélgetés. — Gróf Széchenyi István emléke Tisza-Dobon. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyílt tér. — Heti-naptár.

Felölő szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1.sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap			Éj			Hold							
				hossza	köl.	nyug.	hossza	köl.	nyug.	hossza	köl.	nyug.					
8 Vasár	A 18 Brigitta	A 17 Pelagia	26 C 18 János	18	11	6	9	5	24	12	45	8	2	10	20		
9 Hétfő	Dénes, Földes	Földes	27 Kalasz	19	11	13	6	9	5	23	12	47	8	57	11	23	
10 Kedd	Borg, Ferencz	Gedő	28 Kariton	20	Abdenag.	11	9	6	12	5	21	12	51	9	55	0	19
11 Szerda	Filomilla szüz	Ede	29 Ciriacus	21	Palm. ün.	11	6	6	13	5	19	12	54	10	56	1	4
12 Szót.	Miksa püsp.	Miksa	30 Gergely	22	Gyul. ün.	11	8	6	14	5	17	12	57	11	58	1	45
13 Pént.	Kálmán, Eduard	Kálmán	1 Október	23	Tör. ör.	11	1	6	15	5	16	12	59	*	*	2	21
14 Szomb.	Kalliszt püsp.	Szerencs	2 Cyprián	24	Szabath	10	57	6	17	5	14	13	1	1	1	2	50

Holdfényváltozások. Ujholt 19-kön 5 óra 43 perczkor délután.

HIRDETÉSEK.

Nagyszerű vászonárak végképeni eladása, METH S.-nél Bécsben,

egy esőtömeggől átvett valódi rumburgi, hollandi és szilézai vásznak, továbbá rumburgi asztalkészletek, törülköző-kendők, színes kanavásznak, 2000 tucat a legszebb vászon- és batiz-zsebkendők, 22,000 db. legújabb minta szerint készített kítűnő

férfi- és női- ingek, hogy azok minél előbb pénzre tétőhessenek,

a gyári árakon alól 50%-tel olcsóbbért

a vászonárak hamisítlan s valódisága biztosítása mellett, áruba fognak bocsátani. Levélbeli megrendelések a pénzeszeg beküldése vagy postai utánvételt mellett a lehető leggyorsabban s a leglelkismeretesen eszközölköttek, — s kívánatra mustrák is küldetnek.

A leveleket kérjük e cím alatt küldeni:

„S. METH, Rothenthurmstrasse Nr. 29 in Wien.“

Férfi- ingek megrendelésénél a nyakbőség pontos mértéke szükséges. Fehér sirting férfi- ingek, francia mell betétellel, igen finomak 2 ft., 2 ft. 50 kr. a legfinomabbak.

Színes férfi- ingek a legszebbek s legújabb francia kelmékből, darabja 2ft. — 2 ft. 50 krig. Férfi- ingek a legjobb rumburgi vagy hollandi vászonból, darabja 2 ft. 50 kr., 3, 4—5 ft-ig a legfinomabbak, melyek azelőtt még egyszer annyiba kerültek.

Férfi magyar gatyák valódi rumburgi vászonból darabja 2ft., félmagyar gatyák 1ft. 60 kr. Női- ingek, rumburgi vagy hollandi vászonból, simák, darabja 2 ft., himzetek 2 ft. 80 kr. 3 ft. 40 krig a legfinomabbak, ezek ára azelőtt szintén még egyszer annyi volt.

1 tuczt kisebbzerű fehér vászon zsebkendő, előbb 2—4 ft-ig, most csak 1 ft. 20 kr. — 2 ft-ig, 1 tuczt nagyobbzerű fehér finom zsebkendő előbb 4—8 ft-ig, most csak 2 ft. 50 kr. — 4 ft-ig, 1 tuczt legnagyobbzerű finom rumburgi vászon zsebkendő előbb 10—15 ft-ig, most csak 5—7 ft-ig.

1 db. gyapot abrosz ára most csak 50 kr. 1 damasz asztalteríték ára 6 személyre most csak 5, 6, 7—8 ft-ig a legfinomabbak.

1 damasz asztalteríték ára 12 személyre most csak 10, 12, 14, 15—16 ft-ig a legfinomabbak. 1 tuczt jóféle cseléd- vagy konyhakendő ára most csak 2 ft. 50 kr.

1 tuczt damasz asztal- vagy törülközőkendő ára most csak 5, 6, 7—8 ft-ig a legfinomabbak.

1 vég 30 rőfös fehér fonalvászon előbb 18 ft., most csak 9 ft. 1 vég 30 rőfös kítűnő kreaszászon előbb 22 ft., most csak 11 ft.

1 vég 37 rőfös kézi fonat-vászon előbb 28 ft., most csak 14 ft. 1 vég 30 rőfös rumburgi vászon előbb 30 ft., most csak 15 ft.

1 vég 40 rőfös hollandi czerénvászon előbb 28 ft., most csak 14 ft. 1 vég 38 rőfös rumburgi czeréna-vászon, előbb 35—40 ft., most csak 15—20 ft-ig.

1 vég kítűnő jó rumburgi vászon 8 inghez, előbb 30—40 ft., most csak 15—20 ft-ig. 1 vég 50 rőfös hollandi vászon, előbb 40—50 ft., most csak 25—30 ft-ig.

1 vég 50 rőfös legfinomabb irlandi vászon, előbb 50—60 ft-ig, most csak 25—30 ft-ig. 1 vég 54 rőfös legkítűnőbb rumburgi vászon ára most csak 25, 27, 29, 33, 36, 40—50 ft-ig a legfinomabbak.

Mesés olcsó áron adnak még el 1/4 és 1/2 rőf széles vásznak lepedőkre, varrás nélkül, vászon és pamut csinvat, kanavásznak, a legszebb cachemir asztal- s ágtyerítők minden színben, kávékendők, perklók, matrőcsinvat, fehér és sárga nankinok. Egy rakás a legszebb s legnehezebb-féle ószi ruhakelmékből rőf száma 35 kral, cachemirok minden színben 1/2 rőf szélesek, rőf száma 60 krét. 1317 (3—6)

Évenként 38 huzásra játszhatni

minden Ausztriában létező állam- s magánsorsjegyre, 1 badeni 35 fto sorsjegy hozzáadásával

évnegyedenkénti csak 4 ft. befizetése mellett.

A társulat 20 résztvevőből áll, kik közül mindegyik az első részletbefizetése alkalmával egy részvényjegyet — melyre az összes sorsjegyek számai jegyvezve vannak — kap, s melyek nyereségeire az öt megillető nyereséyrésztet kiszolgáltatják.

25 évnegyedenkénti részletfizetés után 4 ft-ával, a társulati birtoklás megszűnik. Ezen sorsjegyek árfolyam szerint eladhatók s az azokból bevett pénz 20 egyenlő részre felosztatik.

Azon oknál fogva, hogy az összes sorsjegyek árai jelenleg rendkívülleg le vannak szorítva, s néhány év leforgása alatt legalább is az előbbi álláspontra elérniök kellőképpen csaknem egész bizonyossággal feltehető, hogy az ezen társulatonban részvét (228 huzásra) a legrosszabb esetben csak is néhány csekély forintba kerülhet.

Az ily társulati belépés nem tételezi fel a többi társtagokkal közlekedést, és a részletfizetéseken kívül egyszerűenkorra csak 63 kr. bélyegdíj leszen fizetendő.

IGÉRVÉNYEK. 1 db. 1864-iki 100 fto sorsjegyre (huzás decz. 1-én) . . . . . 2 ft. — kr. 1 db. 1864-iki 50 fto sorsjegyre (huzás decz. 1-én) . . . . . 1 ft. 25 kr. és 50 kr. 1 db. Pálffy-sorsjegyre . . . . . 2 ft. — kr. (bélyegdíj.) 1 db. Credit-sorsjegyre . . . . . 3 ft. 50 kr.

5 db. igérvény egyszerre vételénél 10% engedtetik. Bank- és pénzváltóüzlete Pesten, Dorottya-utca, uj házigyűzőg 3. sz. a. **HERZBERG A.** Vidéki megrendelések gyorsan teljesítetnek. 1225 (15—0)

Minden gyomorhaj és váltólázban szenvedőknek nagyon ajánlandó **DR. PEARCE EDW.** 1267 (3—8) szabadalmazott

GYOMORSZESZE

(Magen-Essenz)

mint kítűnő segédszer, ugymint: elromlott gyomor, étvágyhiány, gyomor-émelyés, rögzött gyomorgyengeség és ros emésztés, savanykésés, gyomorégés, felfuodás, gyomorgöres, fejfájás (ha t. i. ez a gyomorból származik), váltóláz stb. ellen.

Főraktár egész Magyar-, Erdély-, Horvát-, Tót- és Dalmát-országokra nézve:

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF

gyógyszerész uradl, király-utca 7-ik szám alatt, kilhez mindazon vidéki gyógyszerészek urak, kik raktárt kívánnak átvállalni, sziveskedjenek fordulni. **BÉCSRE** és a többi koronaországokra nézve a főraktár **WEISS JÓZSEF** gyógyszerész uradl létezik Bécsben, Tuchlauben Nr. 27.

Azokon kívül még léteznek raktárak következő gyógyszerészek uradl:

- Aradon:** Szarka János.
- Baan:** Bartovics István.
- Bátaszéken:** Pasch Lajos.
- Brassóban:** Stiehler Ede „a fehér templomhoz“.
- Csaczan:** Bentsáth Fiedl.
- Czirezen:** Vekerle János.
- Debreczenben:** Borsos F.
- Egerben:** Ertinger Ignác.
- Eszéken:** Karolovics M. és Deszátly István.
- Daruvar-fürdőben:** Kuschevitch A. L.
- Göllnitzben:** Brujmann K. Ede.
- Gyöngyösön:** Koczianovich J.
- Győrött:** Némethy Pál.
- Hajdu-Dorogon:** Tanács Mihály.
- Hlokon:** László Frigyes.
- Janosházán:** Kossa Guszt.
- Jászán:** Ody Károly.
- Jolsván:** Maléter Béla.
- Kolozsvárt:** Hinez D. és Wolff János.
- Lugoson:** Kronetter F.
- Magyar-Ovárt:** Sziklay Antal.
- Makon:** Nagy Adolf.
- Miskolcon:** Balogh Istv.
- Módoson:** Jezovits Zsigmond.
- Monoron:** Demtsa Konstantin.
- Munkácsen:** Gattier Lip.
- Nagy-Lakon:** Lemhard J.
- Nagy-Mihályban:** Czibur Bertalan.
- Nasiezban (Szlavoniában):** Meryik András.
- Oroszlán:** Székány Istv.
- Pécsett:** Nandtwich Vilh.
- Pozsonyban:** Pisztory B. Schneberger D.
- Rimaszombatban:** Hamaljár K.
- Rosnyón:** Posch J. J.
- Sarboárdon:** Trastyánszki Károly.
- Szegeden:** Aigner Károly és Meak Gyula.
- Szent-Miklósban:** Haluska Péter.
- Sziner-Varallyan:** Gerber Odón.
- Szilkeszén:** Aichmann Józ.
- Temesvárt:** Pecher J. E.
- Tokajban:** Krötzer Ágost.
- Tornallyan:** Lipthay J.
- Ungváron:** Bene L.
- Uj-Bányán:** Nickel Ödön.
- Vasváradon:** Lollis Ede.
- Zágrábban:** Mittelbach Zs.

Ára egy üvegesének, használati utasítással együtt, 1 forint. Postán küldve a pakolásért 20 kr. több.

Isméti eladóknaik illendő engedők adatik. A számos, ezen szesz jeles hatását elismerő bizonyítvány között újabb korban érkezett be a következő level:

T. cz. **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész uradl Pesten. Bécs, június 13-án 1865. Kénytetve vagyok uraságotat felkérni, hogy nekem azon kítűnő **Dr. Pearce-féle gyomor-szeszből** néhány üveggel sziveskedjék ismételve küldeni, s különös örömmel szolgál önnel tudatni, hogy **gyomorbántalmaimmal** és **legjobb hatást eszközölte**, miért is kötelességemül ismerem azt mindenkinek tovább ajánlani. Tisztelettel **PARTISCH.** szállítmányos Schuller és Bondi uraknál, Seilerstätte Nr. 2.

Cs. kir. kizáról. szabad.

FOG-SZIVARKÁK,

legújabb, s mint legjobbnak elismert s legkényelmeseb szer

a fogfájás minden neme ellen.

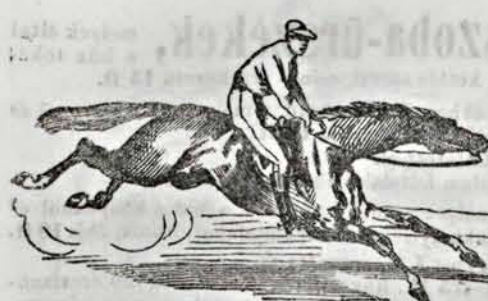
egyedüli feltalálója: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész Pesten, király-utca 7-dik sz. a.

Ezen fog-szivarkák, kényelmes alkalmazásuk s biztos hatásuk végett **általános használatra**

minden magasztalás nélkül maguk-magukat a legjobbnak ajánlják. — A fogfájásban szenvedő azon pillanatban meggyőződést szerezhet magának, hogy egy jeles és okserűleg összeállított készítménnyel — mely a cizának tökéletesen megfelel — van dolga.

Ára egy skatulyának 1 ft., 1/2 skatulyának 50 kr. Postán küldve 10 krral több.

Ismételadók illendő százalékban részesülnek. Középponti elküldési raktár: a fentírtett gyógyszerésznél. Megrendelhető továbbá a Magyar- és szomszédországok, valamint az összes cs. kir. osztrák tartományok minden gyógyszerésznél. 1389 (1—12)

ÜDITŐ-NEDV

(Restitutions-Fluid) Iovak számára

KWIZDA FERENCZ JÁNOSTÓL Korneuburgban.

Elő Ferenc József ausztriai császár Ö Felsége által, az ausztriai államok összes területeire nézve — megelőzőleg annak gyakorlati használatát illetőleg s a magas császári kir. ausztriai egészségügyi hatóság által történt megvizsgálata folytán — egy kizárólagos szabadalommal látottat el, s a londoni világtalálton éremmel kitüntetve — 6 félések az angol királyné s porosz király udvari ismétlődően, dr. Knauser fő-őrlőves hozzájárultal történt hivatalos megállapítás folytán, a legnagyobb eredménytel ha-mal-tatik: ezen üdítőnedv a lovat legnagyobb megerőltetéssel járó munkában a késő korig folytonosan vidám s jó erőben fenntartja, s különösen terhes munka előtt s után erősítő-leg hat.

Valódi minőségben kapható: **PESTEN: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész uradl, király-utca 7. sz. a. Továbbá:

- B-Gyarmaton** Omazta F., — **Brezonbányán** Gállner S. és fia, — **Debreczenben** Bignio J., — **Dettan** Braunmüller J., — **Eperjesen** Zsembery, — **Eszéken** Deszati, — **Esztergomban** Bierbrauer J. C., — **Gyöngyösön** Kozianovich J., — **Győrött:** Lehner F., — **Isperen** Flamm J., — **Kassán** Novelli A., — **Késmárkon** Genersich, — **Kolozsvárt** Wolf J., — **Komaromban** Ziegler A. és fia, — **Lugoson** Kronetter F., — **Miskolczon** Spaller J. A., — **Nagy-Becskereken** Haidegger, — **Nagy-Konizsan** Fesselhofer és Rosenfeld, — **Nagyszombatban** Smeckl és fia, — **N-Varadon** Janky A., — **Pakson** Flórian J., — **Papan** Beermüller W., — **Pécsett** Háy E., — **Pozsonyban** Schertz F. és Haakenberger testv., — **R-Szombathaliban** Hamaljár A., — **Sopronban** Müller és Mezey, — **Trencsenben** Weiss L., — **Teplizen** Weiss L., — **Varasdon** Halter F., — **Verőczen:** Bész J. K., — **Zágrábban** Mihics Gr., — **Zala-Egerszegen** Hulinsky A.

Egy palack ára 1 ft. 40 kr. Két palacknál kevesebb nem rendelhető meg, a pakolásért 30 ujkr. számítatik.

Óvas. Összetevészetek kikerülése tekintetéből, más hasonlevű nem szabadalmazott gyártmányokkal, — tisztelettel kérjük arra figyelmeztetni, hogy a cs. kir. szab. ártó-nyedv palackjai czimképein a szabadalmi okirat, a londoni érem és a korneuburgi kerületi gyógyszerész czimképe van nyomva, az utóbbi még a palackokra is beégteve. 1297 (4—10)

HARRER ÉS SCHMOLLINGER

Pesten, a váci-utczában, (nemzeti szálloda), ajánlják hölgyek számára épen most érkezett

kész zekék és köpenyek

magyszerű raktárakat gyapotkelméből, selyem- és bársonyból.

Nagy raktárt tartanak továbbá angol és berlini Long-Shawl és váll-kendőkből, valamint

beszövétt francia és bécsi Long-Shawl-okból.

1829 (2—0) Mindezen tárgyak igen olcsóért adatnak el.

DOBLER JÓZSEF A.

váci-utca 5. sz. a., a „naphoz“

ezimzett rövidárak- és szalag-kereskedésében minden a divat körébe vágó megrendelések postai utánvételt mellett elfogadhatnak. Ugyanott kaphatók **nemzeti zászlók** nagyobb készletben, s megrendelésre és utánvételt mellett különféle nagyságban készítettnek következő árakban:

- 1 rőf hoszaságú a rúddal együtt 2 ft. 80 kr.
- 2 " " " " " 3 ft. 80 kr.
- 3 " " " " " 5 ft. 25 kr.
- 4 " " " " " 6 ft. 75 kr.
- 5 " " " " " 8 ft. 50 kr.
- 6 " " " " " 10 ft. 50 kr.
- 7 " " " " " 13 ft. — kr.
- 8 " " " " " 15 ft. — kr.
- 10 " " " " " 20 ft. — kr.

Mindenkinek felette fontos. A gróf Harrach-féle

vászon-árak gyári raktárának

utolsó készlete, a vászonárak valódisága és teljes rófnérték biztosítása mellett, a gyári árakból 50%-tig terjedő leengedéssel, a végképeni eladás még csak rövid ideig fog tartani.

A Magyar királyságból érkező levélbeli megrendelésekre, készpénz beküldés vagy postai utánvételt mellett az árucikkek postán, vasuton vagy gőzhajón bárhová megküldetnek.

A pakolás és mustrák beküldése ingyért teljesítetik. Több ezer rőf gyári vászonmaradékból fehéreműmek készítettnek, képesek vagyunk azokat olcsó árért áruba bocsátani, ugyanis:

1 db. vászon férfi- ingnek az ára (jóféle rumburgi vászonból) csak 3, 4—5 forintig a legfinomabbak

1 db. igen csinos vászon női- ing, kivarva s himeze 3, 4—5 ft-ig a legfinomabbak.

A férfi- ingek megrendelésénél a nyakbőség kivánatik. (Magyar vagy német gatyák 1 ft. 20 kr. — 2 ft-ig a legfinomabbak.)

1 vég 30 rőfös vászon ára most csak 9 ft. 50 kr., 12, 14, 16, 17—19 forintig — igen finomak.

1 vég 42 rőfös vászon ára most csak 15, 18, 20, 22—25 ft-ig a legfinomabbak (12 inghez)

1 tuczt fehér vászon és czeréna batiz-zsebkendő ára most csak 1 ft. 90 kr., 3, 4, 6, 8, 10—12 ft-ig a legfinomabbak.

Jó híren áll s Ausztriában a legjobbnak elismert és hamisítlan vászonkészítményeink, a magas paptság s uraságok által oly kedvelt 50 és 54 rőfös kézfónat vásznaink ára most csak 25, 30, 35, 40, 50—60 ft-ig, az ugynevezett batiz-zsebkendő, melyek ára azelőtt 150 ft. volt — most csak 65—75 ft-ig.

Törülköző-kendők, színes vászon- és asztalkendők tucztjára, asztalterítékek 6 személyre 1 abrosz és 6 asztalkendővel, mindezeknek ára csak 6, 8—10 forintig, 12 személyre még egyszer annyit.

80 forinton felüli megrendelésnél 1 finom damasz nagy abrosz és kendőből álló 18 ft. értékű asztal-készlet adatik ráadásul. 1278 (8—12)

Az e tárgybani leveleket kérjük ekép cizmezni: „An den Leinenwaaren-Ausverkauf, Stadt, Freyung, Bank-Bazar, neben dem gräflich Harrach-schen Palais in Wien.“

Credit-sorsjegyek,

melynek huzása 200,000, 40,000, 20,000, 10,000, 5000 sat. forint

nyereménnyel folyó évi október 1-jén történik, kaphatók alírtott pénzváltó-irodájában készpénzfizetés mellett a bécsi börzei napi árfolyam szerint, s havonként 5 forint vagy évnegyedenkénti 8 forint részletfizetéssel; továbbá:

IGÉRVÉNYEK. 1 Pálffy-sorsjegyre . . . . . 2 ft. 50 kr. Bélyeg-díj 3 ft. 50 kr. 5 db Credit-igérvény ára csak . . . . . 19 ft. — kr. 10 db. " " " " " 36 ft. — kr.

PÉNZ MORGENSTERN A. és TÁRSA.

1288 (8—0) Pénzváltó-irodája Pesten, nagy-híd-utca 9 ik sz. a. Levélbeli megrendelések gyorsan teljesítetnek. A sorsjegyek bevásárlását illetőleg, valamint a részletfizetések és sorsjegytársulatok alakitá ára vonatkozó programok — kívánatra ingyért szolgáltatunk ki.

Csak 4 forint fizetendő évnegyedenként.

kik az általunk 20 részvevőre alakított sorsjegytársulaton résztvenni óhajtanak, 20 db. minden ausztriai sorsjegyre egy 35 forintos badeni sorsjegy hozzáadásával, melyekre évenként

38 huzás esik.

25 évnegyedenkénti részletbefizetés után 4 ft-ával egy részletjegyre az összes sorsjegyek a 20 részvevő birtokába jutnak. Bélyegdíj egyszerűenkorra 68 kr. Ajánljuk továbbá részvény-jegyünket 20 hitelintézeti sorsjegyre 25 évnegyedenkénti részletfizetéssel 8 forintjával. Bélyegdíj egyszerűenkorra 1 ft. 30 kr. 10 db. 1860-iki és 10 darab 1864-iki 100 forintos sorsjegyre, 25 évnegyedenkénti részletfizetéssel 6 ft-ával. Bélyegdíj egyszerűenkorra 99 kr. E sorsjegytársulatokba egyenként mindenki beléphet, anélkül, hogy egyik részvevő a másikával törődne.

MORGENSTERN A. és TÁRSA

pénzváltó-irodája Pesten, nagy-híd-utca 9. szám alatt. Levélbeli megrendelések gyorsan teljesítetnek; részletes programot kívánatra ingyért szolgáltatunk ki. 1289 (8—0)

Gyermek vászonmű-készletek,
u. m.: ingek, lábravalók, korsettek, ellenzők, piqué-takarók, kötött főkötők s a t.
Keresztelő-vankosok és zubonykák
fontott vagy vas bölcsek, egészen felszerelve minden áron.
Női vászon-készletek,
ágyeműek, nappali és éjjeli ingek, nadrágok, korsótkék, fésülő-köpenyek, zsebkendők, szoknyák s a t. asztalneműek, törülközők s a t.
Kész mennyasszonyi készletek
bármely áron, mennyasszonyi ruhák selyemből vagy illusioból, és mirtus koszorúk.
Finom himzések, fehérneműek, csipkék,
gallérok és kézélok, főkötők, hálók, szövetek, szélek és betétek s a t.
Függönyök és függönyszöveteket
ajánl
TÜRSCH F.
Pesten, váci-utca 19-ik szám a., a nagy Kristóf mellett.
Megrendelések postai utánvét mellett gyorsan teljesítenek.
Részletes árjegyzékek bérmentve. 1319 (2-0)

Legolcsóbban kapható:
1 koncz sima 16 hüv. magas, 20 hüv. széles hólygapapír 1 ft. 40 kr., 1 koncz kétszer nagyobb csak 2 ft. 70 kr., ismétli eladók 3%-tól 10 perzentig vételük szerint jutalmaztatnak. Természetes hólygapapír is kapható egy áron. Nagy gazdálkodásra pedig 100 nagy üveg kötőesze való bőséges darabok csak 30 kreter.
100 db. 8-ad levélpapír . . . . . 45 kr.
100 db. vastagabb . . . . . 65 kr.
100 db. vastag angol . . . . . 1 ft. — kr.
100 db. legvastagabb . . . . . 1 ft. 10 kr.
100 db. szines zománcos . . . . . 1 ft. 10 kr.
100 db. szines csipkeszélű . . . . . 1 ft. 50 kr.
100 db. szines sima . . . . . 1 ft. — kr.
100 db. szines gyászszegélyű . . . . . 1 ft. 20 kr.
100 db. legfinomabb . . . . . 1 ft. 50 kr.
1 másoló gép könyvestől mindenesztől . . . . . 6 ft. — kr.
Mindennemű írópapirok, rajz- és írószerek legutányosabban kaphatók
Haris Palnál
Pesten, nagyhíd-utca 15-ik szám alatt.
1260 (7-0)

A hamburgi keresk. akademia
nem csak az ifjuságnak, hanem a meglett koruaknak is a lehetőségig alkalmas nyújt a divatnyelvnek, valamint az egyetemes s a jelen idő kereskedelmi és iparidomsz alapos és gyors megtanulására — minthogy az nem csak egyedül elméletileg tanít, hanem egyuttal azon tudalmak is, melyek a szem ő által nem érthetők el, egy az ezen intézetnél kizárólag összekötésben álló üzlethez kerülnek valóságos kifejlődés s bevezetés alá.
Azon ifjak, kik már gyakorlatilag szorgalmasak voltak, képességükz mérve az intézetben jutányos tan-díjakban részesítettek, valamint számukra öltés és jó szállításról gondoskodva leendő megnevezettük nekik, hogy az akademiát bármely időben megtekinthetik. E tárgybani bővebb felvilágosítást az alórt igazgató s a kiadó-hivatalunkban letett prospektusok nyujtanak.
1328 (1-6)
SCHRÖDER L.,
akademiai igazgató Hamburgban.

Bérbe adandó
a) egy nagy lakás.
A m. t. Akademia-palotája 1-30 emeletében egy nagy és igen kényelmes lakás, melyben 4 két ablakos utca- és 4 térsz. ujtárszoba, előszoba és konyha van. Sz. Mihály napotól számítva egy vagy több évre bérbe adandó.
1324 (3-3)
b) Nagy raktári helyiségek.
A m. t. Akademia-palotájának pincze-helyiségeiben igen tágas, világos és száraz raktárak, melyeknek előfoga 227 [ ] ol. és melyek két alagút által a raktárpalt közvetlen összeköttetésben állnak, egy vagy több évre adandók bérbe.
Közlelbi tudósítást nyerhetni a m. t. Akademia palotájában, az építészeti hivatalban.

Tehén-eladás.
A szegedgyházi pusztán, egy órányi távol-ságtan a tiszai vaspálya ujtárhertől állomástól, gyeppen hizott 101 db. meddő tehén eladó. Alkudhatni iránta ugyanott az uradalmi kasznárral.
1334 (2-2)

KORNEUBURGI MARHAPOR
marhabetegségek s marhavész ellen
valódi minőségben kapható: 1296 (5-12)
PESTEN Török József gyógyszerész, király-utca 7. sz., Thalmayer A. — társas. Halbauer testvérek, Glätz J., Bakodczay A. — BUDA: az udvari gyógy- raktárban, — Aradon: Probst F. J., Tones és Freiberg, — Brassóban: Heszheimer társas. Gyertyánfy és fia, — Debreczenben: Bignio J., Csanak J., — Dettán: Braunmüller J., — Eperjesen: Zsembery J., — Eszéken: Deszathy J., — Esztergomban: Bierbauer C. J., — Egerben: Tschögl J., — Gyöngyösön: Koczianovich, — Kassán: Novelly A., — Kolozsvárt: Wolf, — Komáromban: Belloni A., Ziegler és fia, — Mohácsan: Kögl, — Nagyváradon: Janky A., — Nagy-Kanisán: Feszelhofer és Rosenberg, — Pest-útcán: Rauschan és fia és Graf, — Pozsonyban: Scherz F., Hackenberger testv., Waritsch, Kovács J., — Rozsnyón: Pösch J., — Sopronban: Pachhofer L., Müller P., Mezey A., — Székesfehérváron: Legmann A. L., Kovács P., — Szegeden: Aigner, — Selmeczen: Dimák, Zelenka, — Szepesváralján: Fest J. B., — Szolnokon: Scheffk István, — Sziszekben: Dietrich A., — Temesvárt: Maser és Sailer A., Babusnik, — Trencsénben: Kulka és Weisz, — Vácson: Bodendorfer, — Varasdon: Halter F. és Koterba, — Veszprémben: Lang J. és Tuszkau M., — Verőczen: Bész J. K.

Lég-viz (Luftwasser)
mint hűsítő ital azok számára, kik aranyérben szenvednek — rendes használatra ajánlatik, megbecsülhetlen hathatósággal bir továbbá rögzöt főfájások, fejköszvény, mellszorongás, emésztési bajok, altesti bántalmak, lépők és dugulások eseteiben és az epe elkülönítés megtámasadásainál.
1 palaczk ára 40 kr.
Valódi minőségben kapható: Pesten, TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-dik sz. a., 1299 (7-8)

A PATKÁNYOK ÉS EGEREK
biztos és gyors kiirtása
gy csász. kir. kizár. szabadalm. Irtsózer által. — Gyertya-alakban 1 darab ára 50 kr.
Valódi minőségben kapható:
PESTEN: Török József gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik sz. a., továbbá:
Csaktornyan: Kárász A. — Keszthelyen: Wünsch F., — Kolozsvárt: Wolf J. — Pozsonyban: Scherz Fülöp, — Sopronban: Pachhofer, — Varasdon: Halter D. F., — Verőczen: Bész J. K. urnaknál. 1298 (7-15)

Viz által légzárolt szoba-ürszékek, melyek által letesen elzáratik, darabja 5 — 8 ft., ketős zárral, csinos szerkezeti 15 ft.
Készület, mely minden árnyékszékek alkalmazható, s mely által a légvonal és búz tökéletesen eltávolíttatik, darabja 10 ft.
E két tárgy királyi szabadalommal látatott el.
Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott
Kemény-fedélzetek, melyek alkalmazása által a füst a konyhából a lakhelyiségekbe öntalalanul eljutni, dja 10 ft.
A pakolásért darabonként lóddával együtt 1 ft. számíttatik.
Felnöttek számára fűrdőkádak 13 — 15 ft., háztetőzések s más egyéb ércmunkálatok új s régibb épületekre a legutányos áron számíttatnak, s még a legcélszerűbb tárgyak is kijavítás végett elfogadtatnak. 1245 (6-6)
MIKSITS KÁROLY,
bádógos-mester.
RAKTÁRA: rózsater 2-ik szám, a városháza mögött.

BELHÁZY S.
első magyar petroleum-lámpák gyári raktára
Pesten, szentér, az új evang. iskola-épületben,
ajánlja jól rendezett konyha, asztali, fali- s függő-petroleum-lámpáit és csillárait nagyban s részletbeni eladásra a legutányos áron.
Az ezen gyárban készített petroleum lápslámgall égő lámpák a cs. kir. szab. államvasut világtitási bizottsánya által, a kül- s belföldi gyártmányokkal összehasonlítatván, azokat a legjobbnak ismerte el és a társaság által használatba is vétettek. Különös figyelmet érdemlenek eddig egyetlen és egyedül a gyárban készült lápslámgall égő lámpák 18" széles béléll, melyek lángja világító erőre nézve a legelső lápslámgallal egyenlő, anélkül, hogy költsége magasabba rugna mint egy stearin-gyertyáé.
Ezen lámpák előbbeni jó híret fenn akarván tartani — csakis legjobb minőségű olajokat tartok raktárban s a legolcsóbbt adtnak el.
A t. cz. közönség nagyobb kényelmére Moderateur-lámpák átalakítása s kijavítása is a legolcsóbb árért eszközöltetik s legfinomabb Moderateur-lámpaolaj szolgáltatik ki. — Gyár ó-utca (Altgasse) 38. sz. a. 1249 (5-6)

Lakások bérbenadása és fölvétele.
Azon t. cz. háztulajdonosok s lakók, kik kisebb vagy nagyobb szállásokat a jövő országgyűlés alkalmával kiadni szándékoznak, tisztelettel fölkeretnek azokat, mielőbb az
„Orsz. eng. ügynökségnek”
(Pest, nagy híd-utca 6. sz., a „fehér hajó”-hoz czimzett házában) előjegyztetni; szintegy fölkeretnek a Pesten szállást kereső t. cz. vidékiek ebbeli megbízásait s a fent nevezett intézetbe beküldeni. 1325 (4-4)
Ezen intézet kisebb s nagyobb szállások egész bebutorozását is elválllja.

Családok,
kik a köszvény- és csúszos-bántalmaktól magukat távol — vagy az ellen egy hathatós házi óvszert kezükkel kézen tartani oajtanak, szerencsém van jelenteni, hogy a valódi **Lairitz-féle erdegyapot gyártmányok és készítményekből** egy jól rendezett raktárt tartok. Ezen gyártmányok üdös hathatóságáról több mint 150 hiteles bizonyítvány áll a t. cz. közönség rendelkezésére, hasznalati utasítások ingyent szolgáltatnak ki. Valamint az e tárgyban tudakozásokra egész készséggel kell felvilágosítással szolgálnom; minélfovga a fenérintettek a t. cz. közönség szives figyelmébe ajánlatnak. 1320 (3-6)
SIGMUND J.,
városház-utca 1-30 sz. a. Pesten, a „zöld koszorúhoz.”

Titkos BETEGSÉGEK,
ujjonnan keletkezettek
8 nap alatt
minőségre nézve
48 óra alatt
meggyógyítanak
dr. FUX J.
23 év óta fenálló rendelési intézetben, anélkül, hogy a beteg foglalatosságában háborgattatnék.
Rendel: d. u. 1-4 óráig.
Tiszteletdíjjal ellátott levelek a leggyorsabban eszközöltetnek.
Lakása: Király-utca, 24. sz. a. 1-30 emelet 1193 (9-12)

Nógrádmegyében
Beeskén egy 208 holdból álló tágosított szép részirtok lak- és gazdasági épületekkel s 80 kilányi öszi vetéssel több évre illő feltételek mellett azonnal bérbe adandó. Ertekezhetni bérmentve **Pajor István** 1333 (2-2) ügyvéddel B. Gyarmaton.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikal Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

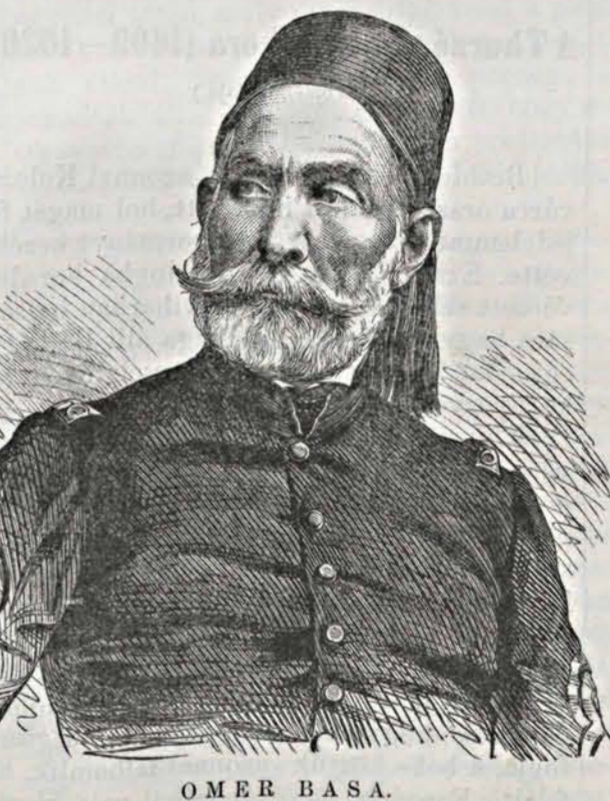
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságokatt illelőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyszer hasábotott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba; háromszor vagy többször igtatásnál csak 7 krba számíttatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasensteiner és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollen és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajos, — és Pesten: a kertész-gazdasági ügynökség is. József-tér, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 ukr.

Omer basa.
A mult héten egy nevezetes vendége volt Budapestnek, a török császári hadsereg főhadvezére, a világhírű Omer basa. Kézzele fogható, szemmel látható változása az időknek! A hajdani hatalmas basák, bégek és agák után, kiknek nyomában harez és háboru, bitórlás és hódolat járt, kiknek zászlója másfélszázadig ott lengett és Budavár fokán, azok mai utódja egyszerű látogatóként sétál Budapest közhelyein s békés utazóként élvezi színházi páholyából a mai polgárosodás élvezet. A férfias katonai alak méltó figyelmet ébresztett mind azon körökben, a hol megfordult, s a félig meddig „hazánkfia” iránti régibb érdekltség az ő személyes megjelenése által újabb tápot nyert.

Örömet rá biza az új renegátra gyermekeinek nevelését.
Ezen török kereskedő gyermekeivel tehát 1833-ban Konstantinápolyba költözött. Azon időben ott mindenféle európai szemléző reformok behozataláról volt a szó, s különösen az volt a cél, hogy a török hadsereget európai mintára alakítsák át. Ez okból igen sok európai katonatiszt tartózkodott ekkor Konstantinápolyban, kik tanácsaikkal segítettek az új törekvéseket. Lattasz Mihály is — most már Omer — mint volt osztrák katonatiszt, szintén ily uton költözött ismeretségeket a török főváros legbefolyásosabb köreiben, s így történt, hogy csakhamar tanárnak lön kinevezve egy tö-

hölygét vette nőül s a lengyel eredetű Chranovskyyal együtt a török hadsereg átalakításában fáradozott. — Látszik ezekből is, hogy Omer működése ez időben kiválólag a közigazgatás terén mozgott, s ott maradt még több évig, melyeket fölmerésekkel és topografiai munkálatok között töltött Bulgáriában és a Dunafejedelemségekben.

Első hadi próbáját a szyriai háboruban tette le, hol Ibrahim basának egy számára nézve tulnyomó csapatát szerencsésen szétugrasztotta. E vitéz tettét a magas porta azzal jutalmazta, hogy Omert tábornokká nevezte ki. — Kevesebb szerencsével működött a Libanon vidékén, ellenben ismét sikerrel végezte feladatát Albániában, hol 1843-ban a kitört fölkelést fegyveres erővel nyomta el; egymasután nyerte a győzelmeket s nem sok idő múlva jelentést küldhetett Konstantinápolyba, hogy egy felkelő sines többé Albániában. Két ízben fojtotta el a fölkelést Boszniában is, 1849-ben és 1850-ben. Épen így járt el utóbb a kurdok ellen. 1848-ban Bukarest ellen indult hasonló célokból, itt azonban a fegyvernek kevés dolga akadt.

OMER BASA.

Ellenben a Montenegro elleni hadjárat 1852-ben igen komoly kezdett lenni. Omer basa egyik győzelmet a másik után nyerte meg, midőn egyszerre Ausztria diplomatikai beavatkozása véget vetett a török vezér hadi működésének.
Omer basa azon időköz minden hadi vállalatából győzelmesen tért meg, azonban az eddigi győzelmeket nem lehet az európai szempontokból megítélni, miután gyakran igen vitéz bár, de az újabb hadviselésben teljesen járatlan vezérek és seregek állottak ellenében. Hogy mennyire képes egy polgárosult állam hadseregének ellentállani, azt csak kétségbe nem vitathóan az 1853-ban kiütközött orosz-török háborub mutatja meg.

Az európai közvélemény ezen kemény háborub csaknem egészen a törökök részén állott. S Omer basa, a Dunafejedelemségbe az oroszok ellen küldött török hadsereg fővezére, ekkor mondhatni általános rokonszenv tárgya volt. Még az első ágyulövés is alig dörögött el, midőn már hangos dicsőretekkel halmozák el Omer basa nevét. S valóban e hadjárat első sikerei a legjobb színbe

rök katonai iskolába. De különösen megnyerte Kozru török tábornok rokonszenvét. Ezen nagy befolyású öreg ember oly hathatósan ajánlta Omert magánál a császári udvarnál, hogy Mahmud akkori szultán Abdul-Medsid fia (a későbbi szultán) mellé irástanitóvá nevezte ki. Így jutott a hatalom és befolyás első lépcsőjére, honnan azután igen gyorsan emelkedett mindig magasabbra. Nemsokára egy kivégzett jancsár-aga leányát, a török főváros egyik leggazdagabb